



Svenska
Fyrsällskapet
www.fyr.org

Blänket

2016:3 Årg 20

inkl. HÖSTPROGRAM 2016



På stadig kurs i 20 år!

Adress:

Svenska Fyrsällskapet
c/o Esbjörn Hillberg
Donsö backe 16
430 82 Donsö
Tel. 031-97 21 48
Fax 031-97 06 23
e-post:
esbjorn@hillberg.com
Hemsida:
www.fyr.org

Redaktör:

Maria Elsby
Terrassvägen 3 Stockevik
451 78 Fiskebäckskil
Tel. 0523-221 39

E-post adress:

maria.elsby@gmail.com

**Nästa manusstopp:
1 september 2016**

Kontakta gärna tidigare



**Omslagsbild:
Understens
nya fyr**

Foto: Hilmer Carlsson



Svenska
Fyrsällskapet
www.fyr.org

Blänket

2016:3

Informationsskrift
för medlemmar i
Svenska Fyrsällskapet

ISSN 1404-3262

*Författarna är själva
ansvariga för artiklarnas
innehåll och bilder.*

Plusgiro: 1968 420-8
Bank: Nordea Bank Sweden
IBAN: SE92 9500 0099 6042 1968 4208
Bic/Swift-code: NDEASESS
Organisations nr: 802439-0216

Innehåll

Ordförandens sektor	4
<i>Esbjörn Hillberg</i>	
Redaktörens ruta	5
<i>Maria Elsby</i>	
Fyrpersonalregistret - glädjeämne och sorgebarn	5
<i>Maria Elsby</i>	
Program hösten 2016	6
Adam Sidén, Gotska Sandön och Borgholms fyr på Öland	10
<i>Leif Elsby</i>	
Ett fyrbesök, som bonus på lång sikt	15
<i>Allan Lundström</i>	
En fyrresa till Fair Isle, Shetland	16
<i>Arent van der Veen & Elseke Kant</i>	
Fyrarna på Fair Isle	20
<i>Marianne Holm</i>	
Understens fyrplats för 100 år sedan	22
<i>Marianne Brus</i>	
Båtmässan i Stockholm	29
<i>Ulf Schloss</i>	
Fyrplatsen på Trafalgar blir museum och hotell	30
<i>Mats Carlsson Lénart</i>	
Ibland blir det lite fel	33
<i>Redaktören, Gunilla Thydell & Sten Persson</i>	
Flyktningar från Östtyskland till fyrskeppet Falsterborev 1951	34
<i>Maria Elsby & Hasso Puls</i>	
"Barnsidan"	37
På jakt efter Sydamerikas största fyrlins	38
<i>Gunnar Boman</i>	
Svenska Fyrsällskapets Internationella Fyrdag/helg lördag 20 och söndag 21 augusti 2016	
<i>Esbjörn Hillberg</i>	40
Årets VIPP 2016	41
Några exempel på Mariestads-gängets fyrrenoveringar	42
<i>Maria Elsby & Mariestads Fyrsällskap</i>	
Utställning "Fyrliv på Gotska Sandön"	44
<i>Ninni Gahnström & Sofia Hoas</i>	
Missa inte detta på SVT 6/8 och på Fyrsällskapets möte i Göteborg 8/10	45
<i>Esbjörn Hillberg</i>	
Resan till Cape Wrath	46
<i>Sofie Livebrant</i>	
Landsort öppnas för allmänheten	48
<i>Esbjörn Hillberg</i>	
Svenska Fyrsällskapets Fyrlexikon	48
Klubbmärken, tröjor m.m.	49
Svenska Fyrsällskapet; styrelse och kommittéer	50
Medlemsavgifter verksamhetsåret 2016	51
Hur blir jag medlem i Svenska Fyrsällskapet?	52

Ordförandens sektor

Vid vårt senaste styrelsemöte tillbringade vi en hel dag med att diskutera och fundera över vad som kommer att hända i framtiden med Svenska Fyrällskapet. Vår tillväxt fortsätter. Vi får mycket beröm för Blänket, hemsidan, fyrpersonalregistret, fyrlexikonet, programverksamheten, m.m.. Alla jobbar ideellt och vissa arbetar nog mer än vad man gör på ett heltidsjobb. Vi har en effektiv organisation, en fungerande rationell administration, en god ekonomi, ett mycket gott renommé både bland medlemmar och myndigheter. Vi har en mycket stor kunskap om fyrar och allt som hör till dessa. Medlemmar, icke medlemmar, myndigheter, pressen, m.fl. kontakter oss och frågar om fyrar, bo på fyr, fyrpersonal, fyrteknik, etc. Vi ger en bra fyrservice vilket ger oss ett gott rykte, bra respekt för vår verksamhet och stora möjligheter att påverka många fyrfrågor.



Vi anser att Svenska Fyrällskapets viktigaste uppgift är att fortsätta sin framgångsrika verksamhet. Vi vill öka kunskapen om Sveriges fyrar och göra dem kända så att de kan bevaras och fortsätta att lysa. Vi är och skall vara en nationell intresseförening men vi bör förstärka vårt regionala och lokala perspektiv genom att bilda fler regionala programkommittéer. En mycket aktuell fråga är hur vi skall anpassa/förändra vårt interna arbete och organisation när vi växer och arbetsuppgifterna ökar. Vad händer om några av oss faller ifrån och måste ersättas? Hur länge kan vi basera vår verksamhet på ideella krafter? Genomsnittsåldern är hög för våra valda funktionärer. Ungdomar borde komma in, men de är nog inte lika intresserade av fyrar som vi äldre och vill kanske inte heller arbeta ideellt som vi gör.

En mycket stor del av dagens administration sköts med hjälp av manuella rutiner och allt utförs av ideella krafter. Detta måste troligtvis ändras. Vi skall börja undersöka om vi delvis kan köpa administrativa resurser och därigenom frigöra tid för Fyrällskapets kärnverksamhet. Vi kan kanske få hjälp med medlemshantering, lagerhållning, försäljning, vanligt kontorsarbete. Kanske kan hjälp köpas från medlemmar och företag men även ske i form av samarbete med andra organisationer. Vi är dock en ideell förening och ersättning kan aldrig utgå till förtroendevalda personer. En anpassning av organisation och arbetssätt borde kunna ske genom att man separerar kärnverksamheten från den administrativa verksamheten. Ett första steg kan vara att samla kansliresurser enligt ovanstående, i en särskild grupp under ledning av ordföranden. På sikt kan man kanske separera kärnverksamhet och administration helt genom att använda ett av Fyrällskapet ägt servicebolag med anställd personal för administrativa uppgifter. Hör gärna av dig med synpunkter och idéer.

Esbjörn Hillberg
2016-06-10

Redaktörens ruta

För ett tag sedan talade vi om att vidga vyerna i Blänket. Allt måste **inte enbart** handla om fyrar och fyrväsendet inom Sveriges gränser. Först blev det lite reportage från våra närmsta grannländer och eftersom Fyrsällskapets medlemmar tycks vara ett resande folk som gärna besöker fyrar utomlands har det blivit flera inspirerande artiklar från jordens alla hörn.

Nu försöker vi med en "Barnsida" för att få de yngsta intresserade. Barn gillar ju att rita så varför inte rita en fyr och skriva några rader varför man gillar att besöka den. Lilla Sofia blev den första skribenten på Barnsidan. Vem är nästa?

Det kan kanske verka konstigt att ha med två artiklar om fyrarna på Fair Isle i samma nummer, men det kan vara intressant att få flera aspekter på samma sak.

En dag ringde Hasso Puls och undrade hur han kunde få tag på ett utdrag ur en fyrjournal från 1951. Hasso hade tillsammans med sin familj flytt i en liten båt över Östersjön då. Läs hur det gick till.

Maria Elsby

Fyrpersonalregistret - glädjebarn och sorgbarn

Vad jag förstått är fyrpersonalregistret både uppskattat och efterfrågat. Under de 8 år jag sysslat med det har jag fått otaliga brev, mail och telefonsamtal från fyrsläktingar och övriga intresserade. Alla har varit ivriga att bidra med ytterligare information och olika fyrsläkter har genom registret fått kontakt med varandra både nationellt och internationellt.

Under årens lopp har registret "tuffat på" med lite problem då och då. För 1 år sedan bytte vi webhotell och därmed server. Efter det har problemen hopat sig. Under ett halvår kunde inget läggas in i registret. Kartläggningsarbetet fortsatte ändå hela tiden för att sedan kunna överföras till registret. Efter ett halvår verkade allt ha löst sig. Glädjen stod högt i tak! Nu i mitten av maj försvann plötsligt det senaste halvårets arbete, c:a 500 personer och samtidigt byttes å, ä och ö m.m. ut mot ?-tecken. Fullständigt obegripligt! Vid efterforskningar visade det sig att allt fortsatt gått in på den gamla servern och när den stängdes ner så försvann ett halvt års jobb över en natt. Man kan lugnt säga att panik och missmod spred sig.

Vår webmaster Arne Svensson lyckades få tag i en back-up från ursprungs-servern så alla delarna fanns så att säga kvar. Lättnaden var stor, men problemen med ett icke fungerande register bestod. Nu arbetar Arne och vår medlem Anders Stuart, som tidigare varit behjälplig, med att försöka lösa programmeringsproblematiken med å, ä och ö och Ett litet ljus syns i tunneln.

Det jag vill ha sagt är att fortsatt att bidra med information och foton. Så snart jag kan kommer jag att lägga in uppgifterna i registret. Jag fortsätter med dokumentationen och försöker hålla modet och arbetslusten uppe trots att det känns motigt just nu.

Maria Elsby

Program hösten 2016

13 augusti

Fyrdag på Måseskärs fyrplats

Du vet väl att under Västerhavsveckan 6-14 augusti finns det möjlighet att besöka Måseskärs fyrplats www.maseskarsfyr.se och få en guidad rundvandring på ön. Läs mer om det på www.vasterhavsveckan.se. Den gamla Heidenstamsfyren kommer att vara tänd nattetid hela veckan.

Svenska Fyrsällskapet har en FYRDAG, med extra aktiviteter, lördag den 13 augusti, kl 12-15

Linsen i den gamla fyren drivs idag runt med el. Förr var det ett lod som drev ett urverk som gjorde att linsen gick runt. Under dagen kommer ett försök göras att driva runt linsen med hjälp av lodet igen.

Esbjörn Hillberg, Svenska Fyrsällskapets ordförande, finns på plats och berättar bl.a. om "lod och urverk" i våra fyror. Det finns möjlighet att titta in i den nya fyren, byggd 1978, som under västerhavsveckan är släckt då den gamla fyren tagit över ansvaret att vägleda sjöfarande.

Tomas Liebig och Magnus Larsson guidar om fyrplatsen, speciellt om växter och fåglar.

Kanske kan det bli en titt in i bostadshuset. Kom ut och njut och träffa fyrvänner!

Båttransport t/r Karingön - Måseskär bokar du själv genom Karingöns sjötaxi, Bengt Österberg tel. 0708-301232.

Varför inte bo över en natt på Karingön? För information se www.karingon.info.se.

20-21 augusti

Internationella Fyrdagen/Fyrhelgen

Den Internationella Fyrdagen firades första gången 2003 och firas sedan dess varje år den söndag (även lördag på vissa platser) som infaller under den tredje helgen i augusti.

För mer information se hemsidan www.fyr.org.

20 augusti

Utflykt till Väderöbods fyrplats

(Reservdag 21 eller 27 augusti) om det blåser för mycket den 20 augusti.

Samling i Hamburgsund vid fotbollsplanen 200 m **norr** om färjan till Hamburgön.

Lördag 20 augusti kl 10.00. Beräknad återkomst till Hamburgsund kl 17.

Båtresan tar 1,5 tim till Väderöbod. Föreningen guidar besökarna runt i husen och de som vill och kan får gå upp i fyren. Resan och besöket i fyren sker på egen risk. I arrangemanget ingår en salladslunch på Väderöbod. Om vädret och tiden tillåter kommer vi att på hemresan gå en liten omväg förbi de vackra öarna Florö och Dyngö.

Kostnad: 650 kr/person. Deltagare: minst 5, max 10. Eventuellt kan en båt till ordnas och då kan vi totalt ta 20 personer.

Anmälan senast 5 augusti till Magnus Blomstrand tel. 0732-305229 eller

e-post blomstrandmagnus@gmail.com och därefter insättes avgiften 650 kr per person på **Föreningen Väderöbods plusgiro 330684-2 inom 7 dagar.**

OBS. Anmälan är bindande och giltig när avgiften är betald. Vid avanmälan efter 5 augusti återbetalas inte avgiften.

Var noga med att ange **Väderöbodsresa, namn och telefonnummer** så att det går att meddela om turen måste ställas in. Beslut om utfärd tas baserat på vädret på torsdag kväll före avfärden.

Vid sydvästlig vind över 8 m/s kommer vi att ställa in turen. Vid andra vindriktningar än sydväst tål vi lite högre vindstyrkor. Avgiften betalas tillbaka i sin helhet om turen ställs in.

Denna utflykt ordnas av Föreningen Väderöbod på initiativ av Programkommitté Väst.

Båtresan ut till Väderöbod sker i privata öppna båtar. Dessa båtar har ingen ansvarsförsäkring utan resan sker på deltagarnas egen risk. Ta med egen flytväst och regnkläder!

10 september

Utflykt till Hallands Väderö fyrplats

Samling vid Fyren, lördag 10 september, kl 13.00

Vi åker i egna bilar till Torekov i Skåne. Båten till Hallands Väderö går kl 10.00 och 12.00 enligt tidtabell. Överfarten tar 20 min. Båten går tillbaka kl 15.20, se www.vaderotrafiken.se

När du kommer till den vackra ön som är ett berömt naturreservat så är det c:a 20 minuters promenad till fyrplatsen. Vägvisare finns. På fyrplatsen tar **Magnus Andrell** emot oss och berättar kort om ön och visar fyrplatsen med den nyrenoverade fyren. Fyren anlades år 1884 och avbemannades 1965. För ytterligare information se www.hallandsvadero.se

Anmälan mellan 1-6 sept för att delta i guidningen till Ann Holmdahl, tel. 0304-39580 eller fyfprogvast@gmail.com. Ev kan samåkning ordnas.

Kostnad: Båten t/r Hallands Väderö 140:-, betalas vid/på båten

10 september Gotland

Besök på Motormuseum och Livräddningsbåt i Herrvik

Samling vid motormuséet i Herrviks hamn kl 14.00 där vi får se på gamla motorer som samlats in av muséet. Därefter besöker vi den gamla livräddningsbåten "Adolf Bratt".

Ta med en kaffekorg.

Anmälan senast 4 september till jan.a.stroberg@gmail.com eller tel. 0708-949694.

Kostnad: Lämna gärna ett frivilligt bidrag!

20 september Stockholm

Tre generationers kvinnor på sex olika fyrplatser

Skeppsholmens Folkhögskola, Slupskjulsvägen 12, tisdag 20 september kl 19.00.

Dan Thunman visar bilder från fyrplatserna Svartklubben, Understen, Djursten, Örskär, Björn och Eggegrund och berättar om de liv som hans mor, mormor och mormors mor levde där.

Resväg kommunalt: Buss 65 till busshållplats Moderna Muséet på Skeppsholmen, gå 100 m mot norra udden. Parkering finns i anslutning till Folkhögskolan.

Lokal: Inre Matsalen. Ingång vid Huvudentrén.

Anmälan senast 13 september till Christer Nettelblatt, tel. 08-642 1776 eller e-post ulf.schloss@telia.com.

Inträde 20:- (obligatoriskt), inträde + kaffe med kaka 40:-.

24 september Mariestad

Visning av Mariestads fyrar

Samling vid Mariestads segelklubbs Klubbhus vid hamnen lördag den 24 september, kl 13.00

Mariestads Fyrsällskap visar och berättar om Mariestads fyrar, Nolhagen nedre och övre, Snuggen och Snappudden.

Mariestads Fyrsällskap fick i år, 2016, Svenska Fyrsällskapets utmärkelse "Vippen" för sitt arbete med att renovera fyrarna i Mariestad. Se artikel på annan plats i detta Blänket!

Anmälan senast 22 sept till Bo Björk, tel 0766-191510 eller e-post bossis@hem.utfors.se.

Kostnad: Ingen avgift. Mariestads Fyrsällskap bjuder på kaffe.

Vägbeskrivning: se Fyrhandboken eller fråga Bo.

Värför inte bo en natt på Mariestads vandrarhem tel 0501-10448!

PS. Denna dag händer det även mycket annat i Mariestad bl.a. skördefest och allékonst. DS.

25 september Göteborg

Gustaf Dalén på bokmässan

Forskartorget, Svenska Mässan, Göteborg, söndag den 25 september kl 14.55-15.10

Anders Johnson, författare med inriktning på svenskt näringsliv, presenterar sin nyutkomna bok om AGA-fyrens skapare Gustaf Dalén. Boken "Gustaf Dalén – en biografi" finns till försäljning. För öppettider på mässan se www.swefair.se.

3 oktober Henån

Faros y fareros - Möten med fyrvaktare i spanska fyrorn

Kajutan, Henåns Biblioteket, Orust, måndag den 3 oktober kl 19.00

Bengt Garsell, berättar och visar bilder från spanska fyrar. I Spanien finns det ännu bemannade fyrplatser. Bengt har rest runt i Spanien och mött många olika fyrvaktare.

Anmälan: Ingen anmälan, ingen avgift, möjlighet till fika finns i pausen.

Vid ev frågor ring Ann Holmdahl, tel. 0304- 39580 eller e-post fyrprogvast@gmail.com.

8 oktober Göteborg

Svenska Fyrsällskapet 20 år

Göteborg, Kyrkbytorget (Hisingen), Danslokal (Vinga Yellow Rockers) ovanpå biblioteket, lördag den 8 oktober kl 16.00.

- Svenska Fyrsällskapet bildades 5 oktober 1996. Vi firar 20 år med Fyrsällskapet. Esbjörn Hillberg, Svenska Fyrsällskapets ordförande och grundare, ger en kort resumé över de 20 åren.
- Sofie Livebrant framför ihop med sina musiker "Lighthouse Stories". Sofie Livebrant, musiker och kompositör, blev för ett par år sedan fångslad av historierna i Jeanette Wintersons fantasiroman *Lighthousekeeping* som handlar om livet på den mycket ensligt belägna skotska fyrplatsen Cape Wrath. Sofie har tonsatt flera episoder i boken och besökte 2015, tillsammans med några av sina musiker, fyrplatsen för ett uruppförande av sin fyrmusik. Därefter turnerade Sofie med musiker och framförde sin fyrföreställning på olika fyrplatser i Skottland (Kinnaird Head, Cromerty och Souter), England (Hurst Castle), Norge (Marstein och Lindesnes) och Sverige (Kullen samt även i Ljungs kyrka, på Sjöhistoriska muséet i Stockholm och stadsbiblioteket i Göteborg). Mer information se www.sofielivebrant.com
- Efter detta har vi ett stort **tårtkalas** med fyrsinspirerade tårtor som medlemmarna bakat.

Ingen anmälan, föreningen bjuder på underhållning och fika. **Ta gärna med en kompis** så att fler får upptäcka att Svenska Fyrsällskapet finns.

Vid ev. frågor kontakta Marie Tilosius, tel. 031-526165 eller e-post fyrprogvast@gmail.com.

Resväg: Spårvagn nr 5, 6 eller 10 från Centrum till Eketrägatan och gå sedan c:a 400 meter till Kyrkbytorget alt. ta buss nr 24 från Nils Ericson-terminalen till Kyrkbytorget, för mer info se www.vasttrafik.se.

12 oktober Stockholm

Fyrpionjären Gustaf Dalén

Skeppsholmens Folkhögskola, Slupskjulsvägen 12, onsdag 12 oktober kl **18.00**.

Anders Johnson utkommer i september med en omfattande biografi om AGA-fyrens skapare Gustaf Dalén. Han kommer att berätta om Gustafs liv och leverne med tonvikt på fyra. Anders är författare med inriktning på svensk näringslivshistoria.

Esbjörn Hillberg berättar om Svenska Fyrsällskapets första tjuugo år.

Resväg: se 20 september

Lokal: Tackelkammaren, ingång vid Huvudentrén.

Obligatorisk anmälan senast 6 oktober till Christer Nettelblatt, tel. 08-6421776 eller e-post ulf.schloss@telia.com.

Inträde 20:- (obligatoriskt)

För att fira att Fyrsällskapet fyller 20 år i år bjuder vi på en lätt förtäring och dryck samt kaffe och kaka.

15 oktober Göteborg

Utflykt till gasfyr och radiofyr

Hamnen, Bohus Björkö, lördag den 15 oktober kl 11.00. Färja går från Hjuvik 10.40

Se en riktig Aga Gasfyr, titta på Radiofyren som en gång stod på Burö.

Lars Jägersvärd demonstrerar dessa begivenheter i sitt magasin i hamnen på Björkö i Göteborgs Norra skärgård.

Kolla gärna upp tidtabellen om den har förändrats!

Tar du med en liten kaffekorg så kan vi fika och prata fyrar och andra viktiga saker en stund.

Anmälan senast 10 oktober till Göran Sernbo, tel. 031-280955 eller

e-post fyrprogvast@gmail.com.

Kostnad: Ingen avgift.

15 november Stockholm

Det märkliga Märket

Skeppsholmens Folkhögskola, Slupskjulsvägen 12, tisdag 15 november kl 19.00.

Håkan Lindberg från Åland berättar om tillblivelsen av Märkets fyr, restaureringen och verksamheten på Märket idag.

Ev. kommer boken om Märket av Jan Andersson att finnas till försäljning. Pris: Eur 40.00

Resväg: se 20 september

Lokal: Inre Matsalen. Ingång vid Huvudentrén.

Anmälan senast 9 november till Christer Nettelblatt, tel. 08-642 1776 eller

e-post ulf.schloss@telia.com.

Inträde 20:- (obligatoriskt), inträde + kaffe med kaka 40:-.

16 november Göteborg

På jakt efter fyrar på Kap Verde

Sjömanskyrkan, Amerikagatan 2 vid Stigbergstorget, onsdag den 16 november kl 19.00

Mirja H Lappalainen berättar och visar bilder. Mirja, som tillbringade den senaste vintern på Kap Verde, tar oss med på en upptäcktsfärd bland öar och fyrar.

Var ligger Kap Verde? Hur många fyrar finns det? Är fyrarna bemannade? Vilket land tillhör Kap Verde? Dessa frågor och många fler får du svar på under föreläsningen.

Anmälan: Ingen anmälan.

Inträde 40:- (obligatoriskt), inträde med kaffe/te, två smörgåsar och liten kaka 65:-.

Vid ev. frågor ring Marie Tilosius, tel. 031-526165 eller e-post fyrprogvast@gmail.com.

5 december Uppsala

Svartklubben och andra fyrar i Roslagen

USS klubbhus, Skarholmen, Uppsala, måndag den 5 december kl 19.00.

Lars Nylén, sommarboende på Svartklubben, föreläser om denna och andra fyrar i närheten. Detta är ett samarbete mellan Svenska Fyrsällskapet, Upplandsdistrikt och Svenska Kryssarklubbens Uppsalakrets.

Anmälan: Ingen anmälan

Kostnad: Ingen avgift,

Ev. frågor till Gunnar Boman, tel. 018-150007 eller e-post gunnar.boman@medsci.uu.se.

Adam Sidén, Gotska Sandön och Borgholms fyr på Öland

Leif Elsby

**Herrgårdspojken, som gick till sjöss, blev
fyrmästare och hängiven amatörarkeolog.
Han fick uppleva många strapatser.**

**1864 fick han medalj av den ryske tsaren
för visad tapperhet och 1888 guldmedalj av
den svenske konungen för visad redlighet.**



W.A.B. Sidén

Adam Sidén (1825-1898) föddes och växte upp på Lo Herrgård i Ådalen. Föräldrar var brukspatron Jonas Sidén och hans maka Eva Sophia Margaretha Thandbergson. Det burgna hemmet i Ångermanland höll sig med informator för att undervisa Adam och hans 2 år äldre bror Johan i konsten att läsa, skriva och räkna.

Då Adam var 14 år dog fadern. Mor och barn flyttade till mormor, som även hon kom från en välbärgad familj. Pojkarna fick läsa vidare och kunde tillägna sig goda kunskaper. Bland annat kom Adam att bli duktig i tyska.

Till sjöss och gift

När Adam var 16 år flyttade han hemifrån och gick till sjöss. Resorna gick i utrikes sjöfart, mest på Nordafrika och Sydamerika. Vid 23 års ålder gifte sig Adam med Wilhelmina Sandberg från Norr-

köping. Paret hade året innan välsignats med sitt första barn, sonen Frans Edvard.

Efter 9 år till sjöss skrev Adam in sig på Navigationsskolan i Härnösand. Han gick ut som kurs-tvåa i en kull, som 1855 avlade examen för sjökaptan av andra graden. Adam blev skeppare på skonerter "Irene". En stormig decemberratt bar det sig inte bättre än att fartyget förliste utanför Gotlands sydspets. Men Adam kom att segla vidare, bl.a. som styrman på ångskonerten "Småland".

Gotska Sandön

På Gotska Sandön höll en fyrplats på att byggas. Den hade inte bara ett utan två fyrtorn. De tändes första gången den 10 oktober 1859. Då var Julius Bourgström fyrmästare. Frans Oskar Lillia och Adam Sidén var de båda fyrvaktarna. De kom alla att med sina familjer bli del i fyrsamhället som växte upp på ön.



Adam och Wilhelmina Sidén på ålderns höst

Familjen Sidén bestod nu av Adam, Wilhelmina och deras tre barn Frans Edvard född 1847, Kristin född 1855 och Jean Reinhold född 1857. På Gotska Sandön föddes 1861 familjens fjärde barn, dottern Eva.

Med tjänsten på fyrplatsen trivdes man gott. Men kommunikationerna med "fastlandet" Gotland var vanskliga, dels för att man saknade hamn, dels för att vädret kunde vara nyckfullt under de ganska långa resorna på öppet vatten. Mer än en gång höll det på att sluta illa. Motor fanns inte, så man fick segla eller ro.

På lediga stunder började Adam att intressera sig för ön. I sina naturstudier kartlade han Sandöns geologi, flora och fauna. Han samlade sällsynta stenar, blommor, fåglar, fiskar och föremål, som han lämnade vidare till institutioner på Gotland.

Förlisningen av krigsfartyget Wsadnik

En natt då det var storm och regntjocka kom det nybyggda ryska krigsfartyget Wsadnik ur kurs. Det var den 24 augusti 1864 som förlisningen var ett faktum.

Fartyget hade en besättning på 143 man.

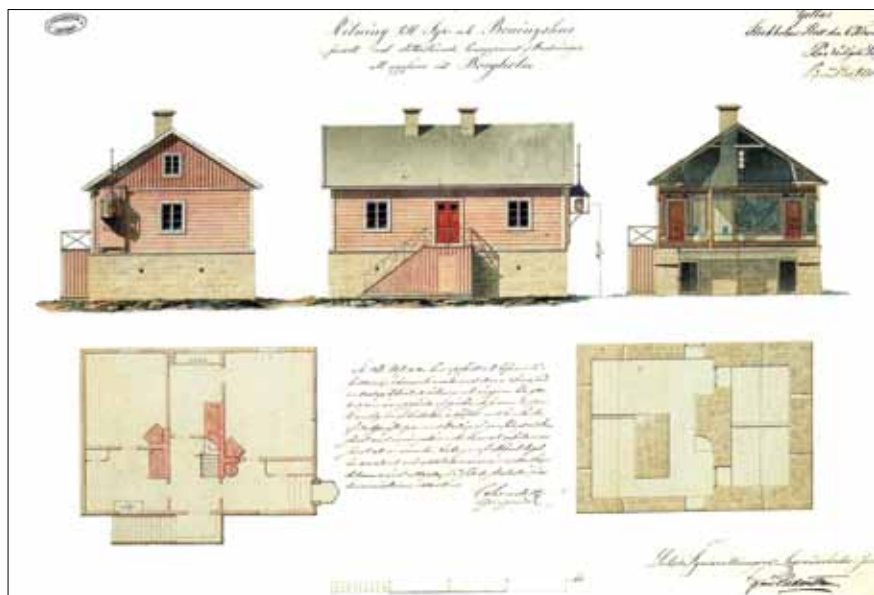
Fyrpersonalen blev varse att en olycka höll på att ske på Sandöns sydvästra sida. Situationen var kritisk och räddningsinsatserna svåra. Med fara för sina egna liv gjorde fyrpersonalen självopoffrande bragder för att komma de nödställda till undsättning. Tack vare detta omkom endast 16 man från det ryska fartyget.

Fartyget kom senare att bärgas. För att minska djupgåendet under bärgningen hivades de tre kanonerna överbord. De kom att bärgas av fyrpersonalen och finns fortfarande kvar på Gotska Sandön.

Tsar Alexander II av Ryssland gav som erkänsla för den rådgivande insatsen en medalj till vardera fyrmästare J Bourström (guld), fyrvaktare H. A. R. Sidén (silver) samt fyrbiträdet P. E. Crona (silver).

Fyrmästare på Borgholm

En ny fyr höll på att byggas på Ölands västra sida, närmare bestämt på Kråkudden strax syd om inloppet till staden Borgholm. Det var en ledfyr för att underlätta



Ritning till Borgholms fyr och boningshus

färd genom Kalmarsund. I liknande syfte planerades en fyr vid Ispeudd.

Adam Sidén befordrades till fyrmästare och fick den nya tjänsten på Borgholms fyr. Med sin familj lämnade han Gotska Sandön den 13 augusti 1865. Han fick äran att tända den nya fyren den 8 september för första gången. Ljuset kom från en rovoljelampa med 5:e ordningens lins.

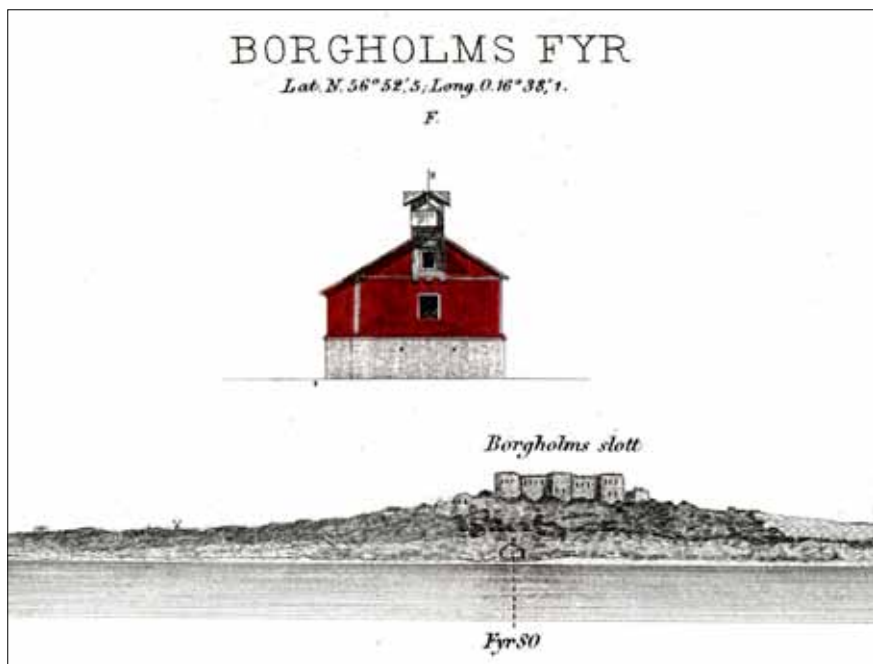
Fyren bestod av ett boningshus med fyrlykta på gaveln mot sjön. Det timrade, röda huset stod på en källare av kalksten. Huset inrymde två bostäder, en åt fyrmästaren och en åt fyrvaktaren. Därutöver ingick förråd och dass. Brunnen blev färdig något senare. Byggnaderna var ritade av Fyringenjörskontorets L Fr. Lindberg.

Fyrtomten omgavs av en stenmur. I trädgården fanns träd, buskar och blommor både som trevnad och som skydd mot vinden.

Den vita fyrlyktan flyttades redan året därpå upp till gavelnocken och året därpå ytterligare högre. Ett torn med lanternin hade då byggts på taket. Det var färdigt 1867 och dit flyttades lampa och lins.

År 1872 beskrev Lotsstyrelsen fyren sålunda: "Ledfyr med fast sken. Lat. N. 56° 52', 6. Long O. 16° 38', 1. Fyrapparaten: 5:te ordningens lins. Lysvidd: omkring 10 (distans)minuter. Fyrljusets höjd över vattenytan: 37 fot (11,1 m).

Ytterst på den strax söder om Borgholms stad utskjutande Kräkudden ligger fyrbetjäningens bostadshus, vid vars mot sjön vända gavel fyren är anbringad i en lanternin, som höjer sig 7 fot över taket. Linsapparaten är av 5:te ordningen och visar ett fast sken i riktning från ONO över N och V till riktningen mot Ispeudds fyr. Huset har hög stenfot och är rödmålat, fyrlyktan vitmålad. Fyrbyggnaden uppfördes 1865. Lotsar passar upp på hamnarmen."



Forskaren

Redan under den första tiden började Adam Sidén att katalogisera fornminnen av alla de slag, en syssla som blev hans stora intresse. Han var duktig på att mäta, rita och beskriva. Han förvånades över det stora antalet fornlämningar på Öland och det vanvårdade skick som de var i. Han gjorde uppmätningar av kyrkor och gravhögar och på ruinen av Borgholms slott. Den låg ju inte långt från fyrplatsen. Han gjorde ritning till uppförandet av Karl XV:s minnesvård vid Borgholms slott.

Han skrev en uppsats om Gotska Sandön där han behandlade öns geografi och geologi, vegetation och fauna. Han beskrev observationer av sandens rörelser och tankar om öns bildningssätt. Han var dessutom duktig i det praktiska och i reparation och konstruktion av tekniska apparater.

Slutet

År 1888 tilldelade konungen "H.A.R. Sidén guldmedalj av 5:te storleken för nit och redlighet i rikets tjänst. Den skall i högblått band med gula kanter bäras på bröstet." Ölandsbladet skrev om detta att "denna medalj öfverlämnades till herr fyrmästaren Sidén i torsdags eftermiddag, genom lotskaptenen i Kalmar friherre R. von Rosen. En sådan utmärkelse lär ej förut tilldelats någon fyrmästare inom landet."

Hösten 1894, Adam hade då fyllt 69 år, ansökte han om avsked från sin tjänst som fyrmästare på Kråkuddens fyr vid Borgholm på Öland. Han gjorde sitt sista vaktpass natten till den 1 oktober. Fyra veckor senare flyttade fyrmästarparet till en fastighet i staden Borgholm. Sidén hade köpt den år 1891 och därefter överlätit den på sina båda döttrar. Han avled den 25 juli 1898 och ligger begravd på Borgholms kyrkogård. Han blev 73 år.



Borgholms fyr 1906 med lanterninen i tornet

Ölandsbladet skrev den 3 oktober 1894 då han slutade på fyren att *"Herr Sidén har såsom fyrmästare tjänstgjort å Borgholms fyr i öfver 29 år. Med en ovanlig plikttröhet har herr S skött sin befattning under dessa många år. Fyrvaktaren f.d. reservlöjtnanten i Kongl. Flottan E. Sjögren har erhållit förordnandet att t.v. uppehålla fyrmästarbefattningen vid Borgholms fyr."*

Och sedan

Fyren fortsatte sitt liv i ytterligare 10 år innan den år 1904 ersattes med en obemannad fyr i en ny fyrkur av järn. Linsen flyttades över till den nya ledfyren. Därmed behövdes ingen personal på fyrplatsen, som avbemannades. Med den tidens sparsamhet om det materiella demonterades boningshus och byggnader och flyttades till Skäggenäs fyrplats på andra sidan sundet där de fick nytt och fortsatt liv.

Av barnen var det Frans Edvard Sidén (1847-1920) som fortsatte i faderns yrke. Han började som fyrbiträde på Gotska Sandön och avancerade där till fyrvaktare. Medan fadern Adam fortfarande levde blev Frans Edvard 1889 fyrmästare på Östergarnsholm.

1995 släcktes även efterträddaren till fyren på Borgholm. Sjöfartsverket läm-

nade då över ansvaret till Borgholms båtklubb, som håller den tänd mellan första maj och sista september.

Fyrmästare på Borgholms fyr

(enl. Fyrsällskapets fyripersonalsregister)

1865-1894 Hans ADAM Reinhold Sidén

1894-1902 ERIK Olof Sjögren

1902 februari till september

Oskar Manfred Johansson Ternborg

1902 till indragningen 1904

Nils Magnus Haglund

Källmaterial, bl.a.

Kalmar Nations Skriftserie, 1979,

Volym 54 (LIV), Uppsala 1979

Svenska Fyrsällskapets register för Fyripersonal

Dan Thunman, Sveriges fyrplatser

Beskrifning Öfver Svenska Fyrarne 1872

och Svensk fyrlista senare årgångar

Länsstyrelsen i Kalmar län

Foton bl.a. Arkiv Kalmar läns museum



Borgholms nuvarande ledfyren

Foto: Leif Elsbj

Ett fyrbesök, som bonus på lång sikt

Allan Lundström



Fyren på Robben Island

1995 fick jag i present Nelson Mandelas självbiografi *Den långa vägen till frihet*. Jag läste den med fascination och bestämde mig för att "en dag" få besöka Robben Island, där Mandela satt fängslad i 19 år. Efter totalt 27 år i fångenskap blev han frigiven och fortsatte kampen mot apartheid. Den kampen slutade med total seger och 1994 valdes Nelson Mandela till Sydafrikas president. En hel värld förundrades över hur en människa efter nästan tre decennier i fångenskap kunde mobilisera kraft och engagemang att tillsammans med andra arbeta fram en rättvis och modern författning.

Mina år har gått och "en dag" inträffade först 4 november 2015. En strålande dag med Atlanten som en spegel uppfylldes min dröm och jag kunde, som miljoner besökare genom åren, uppleva fängelseön. Men det var först när jag närmade mig ön som jag gjorde upptäckten – det finns en fyr på Robben Island!

1995 hade inte mitt fyrintresse vaknat och först efter hemkomsten, då jag läste om Mandelas bok, kunde jag notera

några rader om fyren som spred sitt blinkande ljus över fängelset. Snacka om bonus för mig efter 30 år! Att ha sett samma fyr varje dag i 19 år borde platsa Nelson Mandela som hedersmedlem i Sydafrikas Fyrsällskap (om det finns ett, förstås).

Faktaruta:

Robben Island är en c:a 5 km² stor ö i Atlanten, 12 km söder om Kapstaden. Den har sedan 1600-talet använts som fängelse av den styrande makten i Sydafrika; holländare, briter och apartheidregimen.

I början av 1960-talet byggdes det fängelse som blivit mest känt p.g.a. de politiska fångar som internerades där under apartheid-perioden i Sydafrika. Tidvis har andra verksamheter förekommit: stenbrytning, valfångst och som spetälskekoloni. 1991 lämnade den sista fången ön och 1999 blev Robben Island uppsatt på Unescos världsarvslista.

Robben Islands fyr reser sig 18 m på öns högsta punkt; Minto Hill. Från att tidigare bara kunnat signalera nära marken byggdes fyrtornet 1863. När fyren elektrifierades 1938 blev lyshöjd över havet 58 m och lysvidd 23 km. Fyrljuset blinkar utan roterande mekanik.

En fyrresa till Fair Isle, Shetland

Arent van der Veen & Elske Kant



Fair Isle South Lighthouse

Ibland besöker man ett ställe som man sluter varmt till hjärtat. Ett ställe som man längtar till, som man vill vara på, som man vill lukta och känna på, även om man aldrig skulle kunna bo där. För oss är Shetland och i synnerhet ön Fair Isle ett sådant ställe. Öde, avlägset och ensamt ligger Fair Isle ute i Atlanten. Närmaste staden är en två och en halv timmars båtresa bort. Ön är 4,8 km lång, 2,4 km bred och har 70 invånare. Med ett rikt fågelliv är Fair Isle ett paradiset för fågelskådare och naturrälskare. Men även fyrvänner kan njuta i fulla drag av de två fyrarna som pryder den här lilla ön.

Sommaren 2015 åkte vi dit. Först till Mainland Shetland, en ö norr om Skottland och sedan vidare till det underbara Fair Isle. Det var färjan The Good Shepherd IV som skjutsade oss tillsam-

mans med en grupp tyska fågelentusaster till det fina paradiset.

Väl på ön blev vi körda till södra fyren. Där väntade Dave på oss med hemmagjord scones och pizza. Från matbordet hade vi utsikt över själva fyrtornet. Dave är en rufsig och avslappnad gubbe som driver en helpension i fyren och det var såklart hos honom som vi bodde under vår vistelse på Fair Isle.

Vår första morgon på Fair Isle fick vi en guidad tur av Dave. Han tog med oss runt och upp i fyren. Tornet hade precis målats om och när vi kom in trängde sig den nymålade lukten in i näsan.

Inne såg vi en hel del ny fyrteknik. Så drevs fyren till exempel av två dieselgeneratorer. Strömmen på Fair Isle stängs nämligen av på natten. Istället för lodrann elkablar genom schaktet och den



Fair Isle North Lighthouse med mistluren t. hö

originella Fresnellinsen var ersatt av ett modernt rotating beacon av Pharos Marine (AGA:s efterträdare). Den gamla linsen hittar man numera i Museum of Scottish Lighthouses i Fraserburgh.

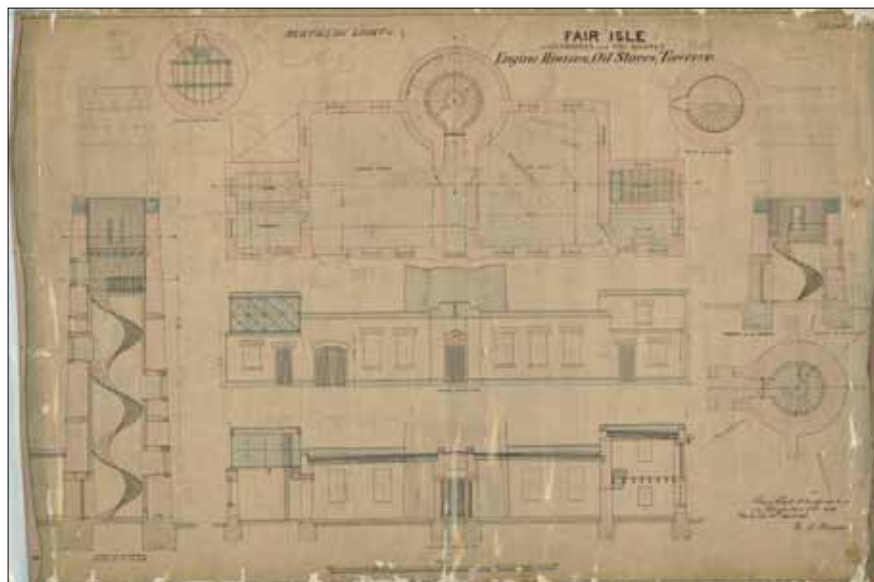
När vi kom ut på balkongen blev vi som bortblåsta. Gråa moln jagade över havet och vågorna slog upp på kliporna. En havstrut lät sig föras av vinden. I fjärran brottades en segelbåt mot böljorna. Inte konstigt att man redan på 1800-talet ville bygga en fyr på Fair Isle.

Planer för att bygga en fyr hade funnits i flera årtionden, men länge tyckte Northern Lighthouse Board att det var för dyrt. Ett fyrbyggande dröjde till början på 1890-talet. På den tiden bedrev Tyskland mycket handel med Amerika och behovet av en fyr på Fair Isle var stort. Skottland vägrade dock fortfarande att bygga en så då ville tyskarna göra det själva. Men skottarna var alldeles för stolta för det, så de satte igång och lät

familjen Stevenson rita upp en plan. Två fyrorn blev det, ett 26 meter högt torn på södra udden och ett 14 m högt torn på norra spetsen.

Andra dagen gick vi ut till fots och träffade genast några öbor. På Fair Isle är det helt enkelt svårt att undvika folk. För det första är ön inte stor och för det andra är invånarna väldigt pratglada. Man behöver absolut inte känna sig ensam där ute. Vi träffade en pensionatsvärd som berättade att en av tjejkarna på ön pluggade till smed i Sverige. Henne träffade vi sedan i den lilla mataffären och hon hade redan hört att två svenskar vistades på södra fyren. Ryktet sprider sig snabbt.

På eftermiddagen besökte vi det minsta museet vi någonsin hade varit i. 30 m², större kan det inte ha varit. Men hur litet museet än må ha varit så spenderade vi en bra stund där. Detta mycket tack vare Steward, en före detta



Ritning över fyrarna på Fair Isle

Med tillstånd av Northern Lighthouse Board

fyrvaktare med mycket att berätta om ön och såklart också om fyrlivet. Som son till en fyrmästare började han som ung att jobba både på den norra och den södra fyren. I månad på 1 månad av jobbade han ett flertal år i skift.

Vilken tur vi hade! Att träffa en riktig fyrvaktare, det är inte ofta det händer. Livligt berättade han hur han som fyrvaktare brukade putsa linsen en gång i veckan. Tornet målades en gång om året med kalkputs. Detta jobb brukade ta från halv 8 på morgonen fram till 5 på eftermiddagen. Vi lyssnade andäktigt och försökte memorera det han sa så mycket som möjligt.

En berättelse lade vi lite extra på minnet. Under andra världskriget skadades en av fyrarna till den grad att linsen inte längre roterade. Den dåvarande fyrvaktaren var så mån om sjöfarten att han gick runt själv för att hålla fyren i gång manuellt. Vilken bedrift! Numera finns

det inga fyrvaktare kvar i Skottland. Södra fyren på Fair Isle var den sista som avbemannades. Detta skedde år 1998.

Dagen innan vi skulle hem gick vi på tur till den norra fyren. En 5 km lång vandring genom ett rått landskap. Vi passerade branta klippor som stupade tiotals meter ner i havet. Får betade ostört på kanten. Havssulor, tordmular och lunnefåglar svepte förbi. Det fanns inga träd, men trots kylan växte det gräs och små buskar.

Framme vid fyren träffade vi på ett ännu mer öde landskap. Bostäderna hade vi lagt bakom oss och på den här delen av ön var vi överlämnade till elementen. Den norra fyren stod ensam vid kanten av några branta klippor. En röd mistlur och tiotals får var de enda grannarna. Tyvärr var inte någon av fyrvaktarbostäderna kvar. De hade rivits på 80-talet och ersatts av solceller när fyrplatsen avbemannades år 1981. Då byttes även den



Byn på Fair Isle

originella fyrlinsen ut mot en så kallad rotating beacon av firman Tideland.

Den gamla linsen var något speciellt. Den var en vanlig Fresnellins fast med modifikationer: en så kallad hyper-radial. Modifikationerna gjordes av fyrbyggaren Charles Stevenson och provades först på Fair Isle's norra fyr. Hyper-radiala linser är större än linser av 1:a ordningen och finns idag bara installerade på några få fyrar.

Den sista kvällen begav vi oss ut för att fota södra fyren och dess fyrljus. Solnedgången dagen innan midsommar inträffade väl sent på kvällen. Vi fick uppleva att det aldrig blev riktigt mörkt utan att det fanns en viss skymning jämnt. Öborna brukar kalla det för simmer dim. Det sägs att fåren förlorar sin tidsuppfattning under sommarmånaderna och att de då glömmer att sova.

Det var en vacker solnedgång. Luften färgades orange. Ett blankt hav sträckte ut sig framför oss. Fyren blänkte 4 gånger i 30 sekunder. Vi visste där och då att vi åker tillbaka till Fair Isle någon dag.

Den här ön är det häftigaste stället vi någonsin har varit på och vi önskar det lilla samhället där ute i Atlanten lycka till.



Den roterande linsen på Fair Isle South

Fyrarna på Fair Isle

Marianne Holm

Fair Isle ligger mellan Orkney och Shetland, 24 miles sydost om Shetland. Det är en av, Storbritanniens mest avlägsna öar.

För att ta sig dit måste man antingen åka från huvudön på Shetland med båten Good Shepherd IV, som tar 12 passagerare, eller åka med ett litet propellerplan som tar 8 passagerare.

Ön ägs av National Trust for Scotland och har c:a 70 invånare. Det finns skola, affär, två kapell, distriktssköterska, fågelobservatorium och två fyrar på ön.

Fågelobservatoriet, som även har övernattningsmöjligheter, har dokumenterat 350 fågelarter på ön. Lunnefåglar häckar på Fair Isle och de kan beskådas på nära håll.

Största delen av öns elektricitet kommer från vindkraftverk, som byggdes 1982. Förr kom kraften från två dieselgeneratorer och då var tillgången till el begränsad till morgnar och kvällar.

Eftersom årets medelvind är nästan 10 m/s var det naturligt att satsa på vindkraft. Vindstyrkor på över 40 m/s gör att vingarna på vindkraftverken måste vara konstruerade så att de inte skall snurra för fort, vilket skulle utgöra en säkerhetsrisk.

Fair Isle är också känd för stickning i vackra mönster och färger.

Båda fyrarna på Fair Isle ägs av Northern Lighthouse Board.

Fair Isle South



*Byggd av betong 1892
Konstruktör var David A Stevenson*

*Fyren är 26 m hög
Karaktär Fl (4) W 30 s*

En fyrmästare och två fyrvaktare arbetade och bodde med sina familjer på respektive fyr.

1983 automatiserades Fair Isle North och det beslutades att familjerna skulle flytta till s.k. "shore stations" på Orkney. Fyren i söder blev klassad som en "rock station", vilket innebar att sex fyrvaktare hade sin tjänstgöring där. Bemanningen var tre fyrvaktare, som arbetade i fyraveckorspass och sedan tillbringade fyra veckor med sina familjer. De transporterades till och från Fair Isle med helikopter. Familjerna var integrerade i samhällslivet och när de flyttade var det en stor förlust för ön, både socialt och ekonomiskt.

Fair Isle besöks årligen av många fågelskådare. En lite excentrisk fyrvaktare brukade roa sig med att sätta igång mistluren när många fågelskådare hade samlats på klipporna



nedanför fyren. Han tyckte att de behövde lite omväxling när de stod så länge på samma ställe och tittade på fåglar.

Som man kan läsa på minnesplattan nedan besköts fyren under andra världskriget. Spår av attacken syns ännu på fyrtornet.

1998 det var det den sista skotska fyren som avbemannades. Prinsessan Ann medverkade vid en ceremoni som markerade slutet på en 200 årig era av fyrbemannning.

The Northern Lighthouse Board's fartyg Pharos och Fingal låg utanför och signalerade medan fyrens flagga halades och överlämnades till den siste fyrmästaren. Idag används bostäderna till bed & breakfast och fyren visas efter överenskommelse.

Fyren är avbildad på omslaget till Ann Cleeves bok Blue Lightning

Fair Isle North



Byggd av betong 1892
Konstruktör var David A Stevenson.

Fyren är 14 m hög
Karakteristik Fl (2) W 30 s

I mars 1941 besköts bostadsdelen från luften och två bomber släpptes i närheten av tornet, men som tur var bestod skadorna bara av glassplitter. I april samma år besköts fyrplatsen igen och uthusen förstördes.

Fyrvaktaren Roderick Macaulay gick i snöstorm nästan 5 km från fyren i norr till Fair Isle South för att hjälpa till med reparationer efter luftangreppen 1941-1942. På kvällarna gick han tillbaka för att ta sin egen vakt i norra fyren. Han fick medalj för sitt förtjänstfulla arbete.

Mistluren, som står en bit från fyren och nås via en gångstig, automatiserades på samma gång som fyren. När fyren automatiserades revs bostäderna.

Fyrarna övervakas nu från Northern Lighthouse Board huvudkontor i Edinburgh och servas en gång/år. Fyren är inte öppen för allmänheten.

Understens fyrplats för hundra år sedan

Marianne Brus



Fyren, som byggdes, blev 40 fot hög upp till ljuset och i lanterninen brann 10 st rovoljelampor med polerade, paraboliska mässingsspeglar.

30 år senare

Seglationen har ökat och därmed också grundstötningar och fartygshaverier i Södra Kvarken. Frågan om att fyrlyuset på Understen måste förbättras med en linsapparat har tagits upp flera gånger, även i riksdagen.

Åren går och inget händer, men så byggs en ställning för signaler, som visar att firskeppen i Södra Kvarken ligger ute på sina stationer.

Året därpå, 1880, förstärks äntligen fyrlyuset i Understens fyr, men inte med en linsapparat. Lampornas antal ökas från 10 till 14 och rovoljan byts ut mot fotogen.

Det var år 1848, som Understen blev fyrplats och det var nog inte endast för sitt strategiska läge på gränsen mellan Ålands hav och Södra Kvarken med farleden alldeles intill. Stor betydelse, med tanke på de människor, som skulle komma att leva där, hade också den källåder med friskt sötvatten, som fyllde en på djupaste stället 4 meters bergsskrevla till en konstant nivå.

Understens gamla (höger) och nya fyr. Avståndet mellan fyrarna är 60 m.

Det går ytterligare ett par år och Understen får som andra fyr efter Vinga en ångdriven signalapparat med en s.k. misttrumpet.

Skenet från lamporna i det låga fyrtornet hjälpte ändå inte. Sjöolyckorna i Understens farvatten ökade oroväckande.

Först år 1912 och en ny utredning med "ett underdånigt förslag till nya eller förbättrade säkerhetsanstalter för sjöfarten" börjar det ske stora saker. Nu ska det lilla, svårtillgängliga skäret ytterst i havet förvandlas till Sveriges modernaste fyrplats, ett föredöme för hela riket.

Lotsstyrelsens fyringenjör F. Lundberg blev arkitekten och gjorde ritningarna i samarbete med lotsstyrelsens byggmästare Hilmer Carlsson. Ritningarna godkändes av Kungl. Lotsstyrelsen den 13 mars 1915. Fyrtornet skulle utföras i



Byggmästare Hilmer Carlsson

armerad stampbetong med sparsten till 20 %. Det dimensionerades så att det erhöi sådan tyngd, att aldrig någon dragspänning kunde uppstå i ytterskalet, även för de högsta vindstyrkor. Endast ringarmering användes i tornets ytterväggar.

Understens fyrtorn är det högsta i Sverige av betong uppförda fyrtornet och överträffas i totalhöjd endast av Ölands södra uddes fyrtorn, vilket är 41,5 m högt från marken till toppkulan, således c:a 1 $\frac{3}{4}$ m högre än Understens.

Vid planerandet av denna nya fyr avsågs redan från början att den skulle bli en prototyp för liknande fyrbyggnader vid platser, där mistsignaler medelst motormaskinerier fanns eller skulle införas. Som motorer och kompressorer numera genom förbättrade konstruktioner etc. tvingats ner till en storleksordning, som syntes göra det möjligt att placera det motordrivna maskineriet i fyrtornet, gjorde lotsstyrelsens fyringenjör för maskinären A. Hultman upp förslag till lämplig maskinläggning därför. Maskinrummet kunde således förläggas högst uppe i fyrtornet omedelbart under vaktrummet. Härigenom vanns, att

samma vaktman kunde betjäna såväl fyranläggning som mistmaskineri.

I fyrtornet anordnades därjämte en bifyr. För att göra det möjligt att observera och skilja de båda fyrlyusen åt, även på långt håll, förlades bifyrens låga 14 m lägre än huvudfyrens.

Fyrstornet är uppdelat i 7 våningar och avslutas upptill med en altan, varpå är uppställd en 2:a ordningens fyrlynternin av gjutjärn, försedd med 8 mm tjocka glasrutor. Bottenrummets golv är 8 m i diameter.

I sjätte våningen är det egentliga maskinrummet förlagt. Fyrvaktaren kan således vid tjocka lätt sköta och se om både den roterande fyren och motorena.

Motormaskineriet jämte ljudinstrument och luftbehållare etc. levererades av AGA. Motorerna 2 st voro s.k. Grönkvist-motorer om 8 hkr och hopbyggda med var sin luftkompressor.

I samband med föregående års fyrbyggen (Hoborgs fyrs och Stora Fjäderäggs fyrs ombyggnader) hade å fyringenjörskontoret uppgjorts en standardserie av gjutjärnslanterner avsedda för betongfyror. Således hade Hoborgs fyr fått en 1:a ordningens, Understens en 2:a dito och Stora Fjäderäggs en dito 3:e ordningens, stor modell. Samtliga försedda med cylindriska glasrutor och voro dessa de första fyrarna i Sverige som förseddes med denna moderna lanternintyp.

Så står det att läsa i fyrbyggmästaren Hilmer Carlssons beskrivning av sitt stora fyrbygge på Understen.

Men nu var det våren 1915

Då utreste generallotsdirektör V. Linder och överfyringenjör V. Grönvall, för att i samråd med arbetschefen fyringenjör F. Lundeberg och byggmästare H. Carlsson, med lotsångaren Vega den 14 april, utse den lämpligaste platsen för fyrtornets placering. I enlighet med generallotsdirektör Linders förslag beslöts det att anlägga fyren på den höjd, där flagg-



*Fyrbåten med lanschan lastad med singel på väg in i Norrskrubbän.
I båten en del av lossarlaget.*

stång och vindmätarställning då voro c:a 60 m öster om den gamla fyren och bostäderna, dels därför att fyren genom sitt friare läge skulle lämna en mer tilltalande exteriör, dels ock av rent byggnadstekniska skäl.

Det celebra sällskapet bjöds naturligtvis in till fyrmästare Hörllins på kaffe. Augusta hade dukat med finservisen på linneduk. Samtalet fortsatte om det märkvärdiga fyrbygget och om att fyrmästaren med sin stora familj skulle få flytta från trångboddheten i den gamla byggnaden till ett eget hus, som var bestämt att byggas i samband med fyrbygget. Säkert dryftades också andra stora skeenden och världskriget som pågick och oroade tankarna hos var och en.

Fyrplatsens alla barn var strängt upptagna tillsammans med lärarinnan i deras lilla fyrbarnsskola.

Sedan även platsen för det nya fyrmästarehuset utsetts, avreste samtliga med lotsångaren Vega åter till Stockholm. Man får väl hoppas att någon i

sällskapet hade tänkt på att ha en färsk dagstidning med sig ut till fyrpersonalen.

Uppförandet av Understen

För utförande av arbetena, vilka utfördes i enlighet med de å fyringenjörskontoret uppgjorda ritningarna, beslöt Kungl. Lotsstyrelsen att byggmästare Hilmer Carlsson skulle vara fyringenjör F. Lundberg behjälplig med arbetenas utförande.

Den 2 maj ankom arbetsförman G. Carlsson till Stockholm med 14 man, för att vara behjälplig med inlastning av material för fyrbygget. Förman G. Carlssons arbetslag rekryterades som brukligt varit i många år från trakten kring Älvängens station norr om Göteborg.

Reservlotsångaren Sundsvall med prämarne Edda och Freja lastade material bl.a. vid Vätöberg. Inlastning av de därstädes för fyrtornet av röd granit utförda fönsterbänkarna, portomfattningen samt sockelsten och den utvändiga trappan. P.g.a. den hårda vinden togs vägen upp genom Vaddö kanal, varefter prämarne



Lastning av singel. I bilden syns hopskottade högar. Förgrunden visar den varierande stenstorleken, som nödvändiggjorde sorteringen.

sent på kvällen förankrades i Ellaströmmen vid norra Singö.

Den 6 maj på morgonen, efter 3 timmars resa ut till Norrskrubban på Understen ankom Sundsvall med pråmen Edda. Lossningen försvårades av den synnerligen bergiga och kuperade terrängen, som tvingade till byggandet av landgångar och provisoriska bryggor samt uppläggsbäddar för virke och dylikt.

En transportbana byggdes ut till pråmen. På grund av stigningen upp mot bergen, måste 8 man användas vid upphalningen å den provisoriska banan av det tyngre godset såsom maskiner, järnbalkar och stenblock. Efter lossningen vidtog byggandet av en rälsbana från Norrskrubban över bergen till platsen för den nya fyren. Den blev c:a 100 m lång och med en höjdskillnad av 8 m. P.g.a. den kuperade terrängen byggdes banan på bockar, av vilka en del voro upp till 3 m höga. Banan färdigbyggdes på 1½ dag, så att redan den 11 maj på förmiddagen kunde 8½ hkr motorn uppdragas på banan och

monteras till ett hisspel, som användes dels för transporter på banan, dels för upphissning av byggnadsmaterialet för fyrtornet. Vid middagstiden påföljande dag togs banan i praktiskt bruk, då de med första resan ankomna 400 st halv-säckarna cement uppkördes och inlades i det gamla kolskjulet, som iordningsstälts till cementbod. Vid transport å banan kopplades i regel 2 vagnar efter varandra, så att om c:a 1500 kg lastades per vagn, banans kapacitet blev ända upp till 3 ton per lass. Under tiden från den 12 maj t.o.m. den 30 sept. var banan i bruk under 52 dagar, under vilken tid 664 lass material uppkördes.

Det kunde gå många dagar, då vädret satte stopp för transporter med pråmarna ut till Understen. Betonggruset i öppna pråmar t.ex. och nordlig vind med åtföljande sjögång i Norrskrubban.

Byggpersonalen förstärks

Den 18 maj avhämtades med Understens motorbåt ytterligare 10 man vid



Hilmer Carlsson framför portalen.

Grisslehamn, vilka ankommit från Älvängen. Denna beundransvärda arbetsstyrka på 25 man byggde inte endast fyrtornet och fyrmästarehuset. De fick till att börja med bygga ett 8 m långt matrum åt sig själva genom att förlänga fyrpersonalens förrådsbod. Arbetsbefälet hade anställt och avlönade en kock, som skötte såväl matlagning som servering! Som logement användes dels en, fyrbiträdet Salén tillhörig stuga om 1 rum och kök, i vilken inrymdes 16 man, dels bagarstugan, som inreddes för 9 man och samtidigt användes som kök för matlagning åt arbetarna.

Under tiden byggdes en s.k. lanscha för transport av på ön befintlig singel, vilket arbete påbörjades den 12 maj och avslutades den 19, då lanschan sjösattes och befanns ha en lastdrygheit av c:a 4½ ton vid slätt vatten. Singlet låg i ett lager över en rätt stor yta på det s.k. Kärings-

vaget. Lagret varierade i tjocklek och måste först sorteras genom harpning, emedan det var starkt uppblandat med stenar upp till kattskallars storlek, varför rätt mycket arbete nedlades på hopskottning och sortering av detsamma.

Den 20 maj vidtog transporten av singel i den nybyggda lanschan, vilken förtöjdes vid en provisorisk brygga, som lades ut på bockar från Lillkäringsvaget vid Västerhamn. Efter inlastning av i medeltal 25 skottkärör singel, bogserades lanschan av Understens motorbåt, förd av fyrapersonalen till Norrskrubbän, för att lossas vid därvarande brygga och läggas på upplag, så att uppkörning till fyrbygget kunde ske vid behov med tillhjälp av rälsbanan. Transporter i lanschan kunde endast ske vid lugnt väder eller vid sydliga vindar, varför ett rätt stort lager måste uppläggas i Norrskrubbän, för att ej riskera stagnation i betonggiutningen. Sådan stagnation hade annars inträffat i juni, då under tiden från den 4 juni till den 21 juni, således c:a 3 veckor, ej kunnat fraktas mer än 8 lanschor singel och om vinden ej kastat om den 21 juni, hade betonggiutningen, trots det stora lager singel som upplagts i förråd måst avbrytas. Under tiden från och med 20 maj till 22 juli fraktades 133 lanschor singel.

Den 6 juni ankom Sundsvall till Understen kl 7 på förmiddagen för att undersöka, huruvida trots dyningen, lossning skulle kunna ske i Norrskrubbän. Så ansågs möjligt, varför Edda hämtades från sin ankringsplats vid Ellaströmmen, c:a 7 distansminuter från Understen. Därefter lossades det medhavda kompletteringsvirket till fyrtornet. Den 2 juli återkom Sundsvall med en pråm mälargrus, varefter Sundsvall avgick för att under natten utbyta den pråmen mot den vid Gåsstens redd kvarliggande Freja med bl. a. 600 säckar cement.

Den 26 juli ankom så Sundsvall med en av pråmarna och ankrade i Understens söderhamn, där lossningen av virket till fyrmästarehuset påbörjades. Vinden vände, sjön började rulla in och pråmen måste flyttas till Norrskrubbhan, där det kvarvarande virket lossades.

Den 5 aug. lossades en pråm väggrus och gjutsand samt järntrappan och lanterninrutorna. Så fortsatte material och virke till både fyrtorn och fyrmästarehus samt till den nya vägen, som byggdes mellan bostadshuset och fyren, att lastas, fraktas, flyttas och lossas och lastas om. Ibland vända och gå tillbaka till Elaströmmen eller Gåsstensredden och vänta och vänta på lämpligt väder.

Start av fyrtornsbygget

Den 15 juni slutade fyrbarnsskolan och lärarinnan lämnade platsen, så byggmästare H. Carlsson kunde flytta in i skolhuset och fick på så vis både egen bostad och eget kontor.

Det egentliga fyrtornsbyggets början kan anses datera sig från den 18 maj. Då sattes grundstenarna för portalen. Nubbstenssockeln började muras dagen därpå. Även till den första metern av den på sockeln stående yttermuren langades den maskinblandade betongen upp för hand. Till den övriga delen av tornet uppkördes materialet med hissen.

Till all betonggjutning användes endast sötvatten, av vilket det ju ej brukar finnas något överflöd på dessa längst ut i havet belägna skär. *Vi kunde taga vatten ur Brunnsdammen, utan att riskera att sötvattensförrådet skulle taga slut, oaktat den på denna plats ovanligt stora konsumtionen, nämligen vattenförbrukning för c:a 45 personer samt vatten till betonggjutning etc.. Vattnet till gjutningen pumpades medelst en sug- och tryckpump genom rörledningar dels till en tunna inne i tornet, dels till en tunna vid betongblandaren.*



Det färdigputsade fyrtornet med en grupp söndagsfirande arbetare.

Sommaren 1915 var osedvanligt kall. Hela maj rådde en medeltemperatur kl. 2 em. på +6,5 grader, dessutom frosträtter och den 16 maj föll snö på Understen. För uttagning av procentsten och annan fyllnadssten verkställdes sprängning vid en nordväst om nya fyren belägen plats.

Fyrtornet växte allt högre. Hur gick funderingarna bland fyrfolket på Understen? Och vad tänkte fyrvaktarna på grannfyren Märket? Hur mycket visste zeppelinarna, som passerade högt uppe i luften om fyrehistoria och utveckling och om AGA? För pojkar på Understen var fyrbyggnadstiden både intressant och spännande. Gunnar Hörlin berättade för mig att de samlade ihop spikar, som krokmat och kasserats och rätade ut dem genom att knacka med en sten tills de såg alldeles nya ut och sålde tillbaka dem till arbetsförman för en ettöring per styck. Men om mamma ropade att vedlåren var tom, var det inte annat att göra än att ta itu med det.

Drivisen måste ha blivit bra snopen, när den kom farande som vita, smutsiga berg och skrön, kanske ända uppifrån Bottenviken och aldrig sett något liknande. Alla flyttfåglar, de små uttröttade kungsfåg-larna, som så väl behövde vila sina små vingar och trutar, labbar, ejder, svärter, alingar. Alla levande varelser måste ha förundrats över att Understen fick en så imponerande fyr, för att inte förglömma, gräsälar och vikare, så nyfikna.

Fyrapparat med förhinder

Fyrtornet var äntligen ända uppe i skyn och avslutades med altanen, som lanterninen skulle placeras på. Enligt det uppgjorda fyrförslaget skulle en 2:a ordningens roterande blixttapparat av större modell inköpas från Frankrike, men det visade sig p.g.a. det pågående världskri- get omöjligt att tillvidare få hemföra beställd fyrapparat, varför provisorisk fyring måste anordnas i huvudfyren. Härför uppsattes några linsfack av 3:e

ordningen, vari inmonterades en lux- apparat.

Utvändigt slätputsades tornet med bastardbruk (cementblandat kalkbruk) från bifyren till altanen.

Att fyrens övre del är svart beror en- ligt byggmästaren på att *"vad angår syn- barheten, hava svarta murytor i lätt disig luft visat sig synbarare än vita"*. Fyren vit- kalkades till sist från balkongen och ned till sockeln.

Fyrbyggmästare Hilmer Carlsson av- slutar sin beskrivning över byggnationen av Understens nya fyr: Stockholm i de- cember 1916.

100 år har gått och fyren står lika stolt och värdig än idag och heter fortfarande Nya fyren.

Måtte Nya fyren på Understen få fortsätta att lysa med sin fulla ljusstyrka i alla kommande tider!

Källa: Hilmer Carlssons anteckningar



Understens nya fyrtorn helt färdigt 1916.

Båtmässan i Stockholm

Ulf Schloss



Fysällskapet deltog på båtmässan "Allt för Sjön" i Stockholm som bl.a. resulterade i 52 st nya medlemmar. Anders Unosson och Christer Nettelbladt tar hand om besökarna.



Marianne Brus, Fysällskapetets "Grand Old Lady" fanns som vanligt på plats för att berätta om Fysällskapet och dess verksamhet.

Fyrplatsen på Trafalgar blir museum och hotell

Mats Carlsson Lénart



Den 21 oktober 1805 besegrade den brittiska flottan under Lord Nelson, Frankrike och Spanien i det berömda slaget i Atlanten, ett stycke utanför udden Kap Trafalgar (som ligger strax väster om inloppet till Gibraltar sund – porten till Medelhavet).

Slaget vid Trafalgar gjorde britterna till världshavens herrar och var avgörande för att bryta Napoleons marsch mot världsherravälde. Det var ett blodigt sjöslag som krävde c:a 15 000 människoliv.

Men då – 1805 – fanns ännu inget fyrtorn på Kap Trafalgar, utan endast ett sjömärke i form av ett antikt vakttorn. Tornet, som byggts för att skydda kusten och sjöfarande från pirater, var redan då på väg att bli en ruin.

Naturkrafter

Kap Trafalgar är en ensam klippa, knappt 20 meter hög, på den andalusiska atlantkusten. Kusten mellan Tarifa (Europas

En av jordens mest berömda uddar, Cabo de Trafalgar i Andalusien, känd från det avgörande slaget 1805 har även en imponerande fyr. Nu utvecklas den namnkunniga fyrplatsen till ett modernt besöksmål.

I slutet av 2016 pensioneras den siste fyrvaktaren på Cabo de Trafalgars fyr och fyrplatsen öppnas som besöksmål.

sydligaste udde) och Cadiz är sandig och flack men strax innanför själva kustremsan reser sig ett kuperat område där en och annan gammal by med vitkalkade hus och rötter i den moriska perioden ligger uppe på kullarna.

Landskapet kring Trafalgar-udden präglas starkt av naturkrafterna. Sanden är hela tiden i rörelse och den gamla vägen ut till fyren är numera täckt av flera meter sand. Platsen har alltid gjort stort



Vägen till Kap Trafalgars fyr har för längesedan översandats.



Av det gamla vaktornet återstår endast den allra nedersta delen. Den 21 oktober 1805 kunde man från det gamla tornet på Trafalgar stå och beskåda ett av de blodigaste sjöslagen i Europas historia.

intryck på människor och det brukar anses att under romartiden fanns ett tempel tillägnat gudinnan Juno på Kap Trafalgar.

Ökända vatten

Fyrtornet, som byggdes kring 1860, är ett verkligt utropstecken i det ödsliga landskapet. När den spanska fyrmyndigheten *Comisión de Faros* bildades 1842 var Kap Trafalgar en av de platser som prioriterades – Trafalgar var sedan sekler okänt bland sjöfarande, man var tvungen att hålla långt ut från udden då vattnen var förrädiska och fyllda av rev, stenar och bankar.

År 1847 föreslog myndigheten att en fyr installerades i det förfallna gamla vaktornet men av det blev inget utan man började i stället 1856 att projektera ett nytt fyrtorn, under ledning av ingenjören Eduardo Saavedra. Som byggnadsmaterial användes till stor del material från det gamla vaktornet. Den 15 juli 1862 tändes en olivoljedriven fyrlykta som hade en lysvidd på c:a 30 kilometer.

Med undantag av fyrarna i Malagas och Cadiz hamnar samt fyren på Tarifa-

udden, var Kap Trafalgar den första stora fyren på Andalusiens kust.

Tung lins krävde ombyggnad

Det resliga tornet är numera 34 meter högt. Ursprungligen var dock fyren både lägre och smalare. Det var i samband med krav på en större lysvidd i början på 1900-talet som hela fyren fick byggas om. En lins som år 1926 levererades från firman Berbel, Bernard & Turenne i Paris var så tung att hela fyren fick förstärkas med ett halvmetertjockt lager av tegel och puts samt kraftiga vertikala ribbor utanpå fasaden. Samtidigt passade man på att höja tornet fem meter.

Fyrtornets bas är inbyggd i fyrplatsbyggnaden i vilken såväl fyrvaktarbo-städer som förråd och verkstäder varit inrymda.

Blir minihotell

År 2013 beslöt Spaniens regering att så mycket det går öppna 387 fyrplatser i Spanien för ny kommersiell användning, exempelvis som besöksmål eller hotell. Kap Trafalgar är en av de första fyrplat-



Den låga och av lösa bergarter bestående Kap Trafalgar-klippan ligger på en annars flack kuststräcka mellan Cadiz och Tarifa. Man ser här tydligt havets eroderande påverkan.

serna som nu exploateras. Senare under 2016 eller 2017 ska ett minihotell med tre rum (sviter) öppnas på Faro de Cabo Trafalgar. Det är det tyska företaget Floatel i Berlin som ligger bakom – Floatel som tidigare gjort minihotell av en lotsutkik på ön Usedom på tyska östersjökusten och Dagebülls fyr torn på nordsjökusten. Projektet är dock något försenat, p. g. a. ett överklagande från ett företag som förlorade den officiella tävlingen gällande utvecklingen av fyrplatsen.

Nytt museum

Men det blir inte bara hotell på Kap Trafalgar utan även ett komplett fyrbesöksmål med öppet fyr torn (165 trappsteg) och ett museum som både kommer att handla om fyrplatsens historia och det historiska slaget 1805 som gjort platsen så känd. Ända fram till 200-årsminnet fanns på platsen inget minnesmärke över slaget överhuvudtaget men då,

2005, sattes en liten minnestavla upp framför fyren.

Någon restaurang ingår inte i Floatels koncept för Trafalgar då man anser att ljudet från en restaurang skulle störa stämningen på platsen.



Så här ser den spanska arkitektens vision ut för besöksmålet Kap Trafalgar. Lägg märke till "plazan" t.h. om fyr tornet som ska illustrera slaget vid Trafalgar 1805.

Foto: Floatel S.A.

Ibland blir det lite fel

Ja, ibland blir det lite fel och så blev det med omslagsbilden i förra Blänket. Bilden var rätt men fyrnamnet fel.

Tack till Gunilla Thydell som skrev "Det är inte Malmö Vågbrytarbank som befinner sig på omslaget, utan Malmö Yttre Fyr, som förvisso inte är yttre längre, men den heter så. Byggdes 1878 samtidigt med fyrtornet i inre hamnen. Malmö Vågbrytarbank ligger strax utanför hamninloppet och kallas i folkmun för "Rätttefällan"."

Tack också till Sten Persson som skrev "För ett år sen hade jag nöjet att få följa med isbrytaren BORE, byggd på KOCKUMS 1894, ut på Sundet. Passade då på att fotografera några av Malmös fyrar som bifogas."



Malmö Vågbrytarbank, hos sjöräddningen kallad Rätttefällan, fortfarande i bruk. Den ligger i slutet av en vågbrytare under vattnet och de som inte läser sjökortet går på där.



Malmö Yttre, västra, ej i bruk, avbildad på framsidan i Blänket 2016:2.



Längst in i hamnen Malmö Inre, min morfars fyr om man så vill.

Ett stort tack till våra uppmärksamma medlemmar Gunilla och Sten.

Redaktören

Flyktingar från Östtyskland till fryskeppet Falsterborev 1951

Maria Elsby efter en berättelse av Hasso Puls



Utgångspunkten, staden Loitz, markerad med en pil.

En dag fick jag ett telefonsamtal från Hasso Puls i Laxå. Han undrade om jag visste var han kunde få tag på utdrag ur fryskeppet Falsterborevs loggbok från 1951 med uppgifter om en familj som flytt över Östersjön från dåvarande Östtyskland till skånekusten. Hasso, vars familj det handlade om, tyckte att det skulle var roligt att få sina minnen bekräftade.

För mig lät det som en intressant, och i våra dagar återigen aktuell, historia så jag bad Hasso berätta mer. Det är den då 14-åriga sonen som berättar detta fritt ur minnet.

”Vår familj bestod av 6 personer: Föräldrarna 45 år, tre söner på 21, 14 och 10 år och en dotter på 20 år. Vi kom från Staden Loitz vid floden Peene några mil söder om bukten Greifswalder Bodden i dåvarande Östtyskland.

Till vårt förfogande för flykten hade vi en ruffad snipa, 5 m lång, 1,5 m bred, motor c:a 6 hk, fart c:a 10 km/h.

Vi åkte längs hela Peene till Östersjön, utefter ön Rügens östra kust till Kap Arkona och passerade Rügens nordligaste udde. Denna resa varade från den 15 till den 18 augusti 1951.



Flyktibåten, en 5 m lång ruffad snipa.

Från Kap Arkona startade vi kl. 02.00. Vi saknade kompass och sjökort och vår räddningsutrustning bestod bara av en slang till ett bildäck.

Efter c:a 10 timmars gång visste vi inte var vi befann oss, men vi tyckte att vi borde kunna se den svenska kusten.

Vi upptäcktes av ett danskt fartyg som stoppade upp. De upplyste oss om att vi var i närheten av fyrskippet Falsterborev så vi satte kurs dit. Fyrpersonalen tog ombord oss och efter en stunds vila bogserade de oss med sin livbåt till Skanör.

Detta var den 19 augusti 1951 på eftermiddagen. Efter ett polisförhör skjutades vi till flyktinglägret i Landskrona."

Hasso lyckades från Riksarkivet få tag på sidan ur Falsterborevs fyrdagbok från den 19 aug. 1951 där det rapporteras om omhändertagandet av hans familj och allt han mindes stämde.

Om man läser hela sidan ur fyrdagboken kan man utläsa att den 19 aug. 1951 måste varit en händelserik dag också för besättningen på fyrskippet.



Den långa flyktvägen från staden Loitz, via floden Peene och Kap Arkona till först fyrskippet Falsterborev och sedan vidare till Skanör.

Barnsidan

I ett försök att på ett tidigt stadium locka unga att bli fyrentusiaster tar vi här ett nytt grepp, en "Barnsida". Här kan även de yngsta komma till tals och rita och berätta om varför de tycker att det är kul med fyrar.

Sofia Engblom från Uppsala är vår första "barnreporter".



Jag heter Sofia
engblom och är 9 år
engång har jag seglat
på en segelbåt och
så har jag seglat utt
i en fyr. jag fick prova
att köra engång.
jag har också lärt mej
lite om käckofte.

*Vill du, som Sofia, vara med på "Barnsidan" så hör av dig till Maria Elsby
Adress, mailadress och telefonnummer hittar du på omslagets insida.*

På jakt efter Sydamerikas största fyrkens

Gunnar Boman



En titt på Brasiliens karta visade att Santa Marta ligger söder om Florianopolis, provinshuvudstad i delstaten Santa Catarina. Dit är det c:a 120 svenska mil söderut från Niterói, mitt emot Rio de Janeiro, där vi bor under den svenska vintern. Första åtgärden var att med hjälp av min hustru Lavinia och hennes vuxna dotter Adriana starta förhandlingarna med brasilianska marinen som har ansvaret för alla större fyrar i landet. Det finns fortfarande 33 bemannade fyrar i Brasilien. De anses vara en del av nationalarvet men kräver speciellt tillstånd för varje besök, vilket vi redan utnyttjat flera gånger.

Efter ett antal telefonsamtal och efter att vi fyllt i ett långt formulär där vi intygade att vi inte skulle ha några anspråk på ersättning om vi skulle skada oss i fyren, fick vi tillståndet. Det gällde den 22 januari 2015 kl. 15:00.

Vi flög till Florianopolis, en vacker stad på en stor ö med många fina badstränder. Där hyrde vi en bil och med Adriana som skicklig chaufför tog vi den stora bron över till fastlandet ("kontinenten" på portugisiska). Det gick snabbt söderut på fyrfilig motorväg men plötsligt blev det stopp.

Inspirerad av någon av Esbjörn Hillbergs artiklar om stora fyrkens i världen började jag leta i min eleganta brasilianska fyrbok. Visst, där fanns den: fyren Santa Marta med Sydamerikas enda hyper-radiala Fresnel-lins med en diameter på 2,66 meter. Den angavs fortfarande fungera. Större Fresnel-linser har aldrig tillverkats.

Farol Santa Marta

Alldeles stopp! En blandning av stora långtradare och personbilar där några personer gått ut på vägen. Man pratade om att det kunde vara ett brobygge längre söderut som var orsak till stoppet. Inget hände på en dryg halvtimme och vi började bli nervösa. Vi lyckades köra ut på väggen, hittade en smal port under motorvägen och en smal väg några kilometer tillbaka. En avtagsväg, men ack så smal, krokig och sandig förde oss åt rätt håll.

Vi kom till den lilla staden Laguna och hittade den bilfärja som just skulle ge sig av över det smala sundet. Bättre vägar på den sidan men tiden började bli knapp. En slingrig grusväg förde oss ända fram till Farol Santa Marta. Vi gick in genom en port där det tydligt angavs att här började marinens område. Andfådda tog vi oss uppför fyrens kulle och kunde kl. 15:15 ringa på fyrens port. Öppnade gjorde en stilig fyrtjänsteman, iklädd uniformsmössa, vit skjorta med gradbeckningar, vita byxor





Hyper-radiallinsen sedd underifrån

och vita skor. Så elegant hade vi aldrig tidigare sett någon anställd på Brasiliens fyrar.

År 1880 hade den kejserliga brasilianska marinen bestämt att man skulle bygga en fyr på Cabo Santa Marta, 45 meter över havet. Platsen kunde på den tiden bara nås per båt och sedan till fots eller med häst. Från den franska firman Barbier, Bernard & Turenne beställdes en extra stor lins, en hyper-radial Fresnel-lins, som väger ett ton. För att kunna hålla för den påkostade linsen gjordes väggarna 2 meter tjocka. År 1891 tändes fyren.

Till fyrens 50-årsjubileum 1941 installerades två dieselgeneratorer och fyren elektrifierades. Sedan 1981 är den ansluten till det allmänna elnätet. Den nuvarande lysvidden är 46 sjömil.

Vi fick gå upp för de 142 trappstegen till lanterninen, 29 meter över marken. Linsen imponerade verkligen på oss besökare. Jag försökte klättra upp på en ställning för att kunna fotografera den men det var inte lätt. Det var inte tillåtet att gå in i linsen, inte heller att gå ut på balustraden för att fotografera linsen från utsidan. Vi frågade fyrvaktaren om linsens egenskaper men han tyckte veta mindre än vi.

Ner från fyren gick lättare. Fyren övervakar nu för tiden en liten by med

några små värdshus och restauranter. Åt båda håll från fyren finns sandstränder som lämpar sig för surfing men vi avstod. Vi hade beställt rum på ett värdshus och fördrev tiden till kl. 20 då vi igen klev upp på fyrens kulle. Solen gick ned och plötsligt började fyren lysa och svepa med sin stråle runt horisonten och över byn. Fram med kameran! En röd sektor åt söder varnar för den farliga klippan Pedra do Campo Bom, med många vrak. Vi åt vår kvällsvard på en enkel restaurant men med utsikt över fyren och dess ljus. Nästa morgon lyste fyren vit och mäktig i solskenet när vi återvände norrut.



Svenska Fyrsällskapets Internationella Fyrdag/helg lördag 20 och söndag 21 augusti 2016

År 2003 arrangerade Svenska Fyrsällskapet den Internationella Fyrdagen för första gången i Sverige. Dagen firas därefter varje år den söndag (även lördag på vissa platser) som infaller under den tredje första helgen i augusti.

Världens fyror är unika maritima byggnadsminnen. Många större f.d. bemannade fyroras framtid är på sikt osäker då alla troligtvis inte kommer att kunna bevaras. Med största sannolikhet kommer inte heller några fler bemannade fyrplatser att uppföras. Under den Internationella Fyrdagen försöker därför Svenska Fyrsällskapet med hjälp av lokala fyrföreningar, fyrvisare och Sjöfartsverket öppna så många fyror som möjligt så att intresserade kan besöka en del av Sveriges unika maritima kulturarv.

Förra året höll Svenska Fyrsällskapet 66 fyrplatser öppna vilka besöktes av tillsammans ca 14.400 personer. Detta verkar vara ett nationellt världsrekord för den Internationella Fyrdagen. Fyrdagen är alltså synnerligen populär i Sverige och normalt har vi fler fyror öppna och fler besökare än vad resten av världen har tillsammans!

Svenska Fyrsällskapet hoppas att du under helgen 20-21 augusti tar chansen och besöker någon eller några av det 70-tal fyror som kommer att vara öppna. Vilka fyror som är tillgängliga i år kan du se på vår hemsida, www.fyr.org. Tryck på knappen "Aktiviteter" och välj "Int. Fyrdagen". Under "Internationella Fyrdagen 2016 - Pressinformation" finns en detaljerad lista med fyrnamn, öppettider namn och telefonnummer till kontaktpersoner på respektive fyr. Fyrarna är normalt öppna mellan 12 - 16 men viss lokal variation kan förekomma. Det finns även några fyror som är öppna en annan dag istället för 20-21 augusti och någon kanske repareras så att man inte kan öppna fyren. Detta är i så fall angivet på respektive fyr. Om en fyrplats finns på Facebook står det FB framför adressen för hemsidan.

Obs! Nya fyrplatser för i år är: Almagrundets fyrskepp i Gävle, Djursten, Hallands Väderö, Tistlarna och ev. Malören. Mer information om de olika fyrplatserna och hur man kommer dit finns på Svenska Fyrsällskapets hemsida www.fyr.org. Tryck på knappen "Lexikon" på översta raden, skriv fyrens namn i sökrutan och sök. Längst ner bland informationen om denna fyr finns en vägbeskrivning. Alternativt kan du gå in på Lexikon och klicka dig fram till rätt fyr via kartan längst upp till höger.

Förutom möjligheten att besöka alla öppna fyror pågår även olika kringaktiviteter på flera fyrplatser. På vissa kan man köpa något att äta och dricka men annars rekommenderar vi att man tar med egen förtäring. Kom ihåg att flera av fyrarna är belägna på öar. Kontrollera om det ordnas sjötransport, vad det kostar och hur båtresan bokas. Vädret kan också orsaka att vissa platser inte kan besökas.

Med vänliga hälsningar, hjärtligt Välkommen
Esbjörn Hillberg 031-972148 <http://www.fyr.org>

Årets VIPP 2016

Styrelsen för Svenska Fyrsällskapet har beslutat tilldela Mariestads Fyrsällskap:



Årets VIPP 2016

Mariestadsgänget: fr vä Bo Björk, Arne Johansson, Lennart Högstedt och Björn Björk

Priset utdelas årligen till enskild person, myndighet, förening eller företag som gjort en betydande insats på ett eller flera av de områden som finns upptagna i Svenska Fyrsällskapets stadgar § 1.

Styrelsen motiverar sitt beslut enligt följande:

"Mariestads Fyrsällskap bildades 2008. Föreningens ändamål är att värna och sprida kunskap om Sjöfartsverkets fyrar som utmärker inseglingen till Mariestad. Fyrarna uppfördes 1904 och heter: Röskär (Snappudden nedre), Snuggen, Nohlagen övre och Nohlagen nedre samt Snappudden övre.

Samtliga fyrar var i rätt dåligt skick så år 2011 sjösatte Mariestads Fyrsällskap ett mycket ambitiöst projekt. Man fick tillstånd av Sjöfartsverket och kommunen att renovera samtliga fyrar samt dessutom den släckta fyren Viknäs udde och ett kummel. Alla dessa objekt är nu helt renoverade och ägarskapet överfördes under 2016 från Sjöfartsverket till Mariestads kommun.

En arbetsgrupp på drygt 10 medlemmar har planerat och genomfört all upprustning på ett synnerligen professionellt sätt. Man har även byggt rastplatser, vägar, gårdsgårdar och stenmurar. Sjöfartsverket har sponsrat med färg och vid behov arbetsbåt. Kommunen har ställt upp med nödvändiga arbetsmaskiner och material, flera lokala företag har sponsrat med specialarbete och material, vissa affärer har bjudit på mat och elever från Göteborgs Universitets trädgårds/landskapsvårdsprogram har reparerat stenmurar samt uppfört gårdsgårdar. Föreningens stora arbetsinsats under hittills fem år har svetsat samman Mariestad och framhävt stadens betydelse för Vänersjöfarten.

Svenska Fyrsällskapet vill genom att tilldela Mariestads Fyrsällskap "Årets VIPP 2016" visa sin uppskattning av medlemmarna i föreningens mycket omfattande arbetsinsatser med att renovera Mariestads fyrar så att de överlever som sjösäkerhetsanordningar."

Göteborg den 12 mars 2016

Esbjörn Hillberg
Ordförande

Några exempel på Mariestads-gängets fyrrenoveringar

Maria Elsby Utdrag ur www.mariestadsfyr.se

Fyren **Snappudden övre** renoverades av Mariestads Fyrsällskap under maj 2015. Fyren är en del av det navigationssystem som byggdes 1904 för sjöfart till och från Mariestad. Den är en övre **ensfyr till Snappudden nedre**. Fyrornet är 15,5 m högt och har en lyshöjd av 14,3 m. Snappudden övre var den femte fyren i Mariestads gamla fyrsystem som Fyrsällskapet gjort i ordning.



Gångbrädorna runt fyrhuset demonteras.



Fyren renoverades även interiört. Trappan är i original från 1904.

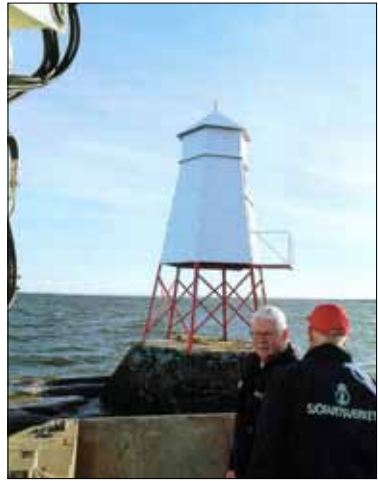


Den skrapade och grundmålade fyren täcks nu med ett första lager vit färg som skall följas av ytterligare två lager. Fotogenhuset har också setts över.

Under vårvintern 2015 blåste taket av från den släcka fyren på **Viknäsudde**. Fyren används idag som sjömärke vid farleden väster om Mariestad. Mariestads Fyrsällskap tog sig på hösten 2015 an den gamla fyren och gav den rostskydd, färg och inte minst ett nytt tak.



En sorglig syn - taket avblåst, fyren rostig och flagnande. Arbetet krävde en byggnadsställning som skulle bli både dyr och komplicerad. Sällskapets smed, Tore Johansson, konstruerade då stegen som kunde krokas fast upptill och lätt flyttas runt.



Ett stort renoveringsarbete är klart. Fyrsällskapets Bo Björk är nöjd och lättad. Viknäsudde, en rivningshotad klenod i Mariestads fyrsystem får finnas kvar och efter ett idogt arbete från Fyrsällskapet i så gott som nyskick.



Kranen på Sjöfartsverkets underhållsfartyg GINA lyfter på det nya taket.

Utställning

"Fyrliv på Gotska Sandön"



Utgångspunkt för utställningen är Norra fyren som byggdes 1858-59. Fyrtornet var en så kallad Heidenstamsfyr som levererades i byggsats. Samtidigt byggdes också de första husen i Fyrbyn där fyrmästaren och fyrvaktarna bodde med sina familjer och där än i dag personalen som arbetar på ön bor.

Utställningen är fylld med de föremål ur Gotska Sandöföreningens samlingar som är kopplade till fyren, dess funktion och arbetet där. Text och bild lyfter här fram arbete och vardagshändelser från fyrens olika epoker. Människan kommer att stå i fokus och man får lära känna de fyrvaktare som verkade på ön och också veta mer om hur det var för de fem familjer som levde i Fyrbyn under olika tider. Vad gjorde man på fritiden? Hur var det att som barn gå i skola på en isolerad ö? Hur såg vardagen ut som hustru till en fyrvaktare? En av dessa kvinnor var fyrmästarhustrun Fanny Hörlin, som med sin make Gunnar kom ut till Gotska Sandön under andra världskriget då flera tusen flyktingar kom till Sandön.

En lyssnarstation finns på plats där man kan lyssna till olika händelser, ibland otäcka, då vardagslivets små meningsskiljaktigheter bland fyrapersonalen kunde ställa till problem. En av dessa är berättelsen om giftmordet vid Tärnuddens fyrplats 1890.

Bevarade fyrdagböcker tillsammans med fyrvaktare Liljas dagbok, där fyrvaktarens vardag under den andra halvan av 1800-talet beskrivs på ett målande vis, ger en unik inblick i vardagslivet på en fyrplats, ett liv som nu är möjligt att få en bild av genom utställningen.

Utställningen produceras av Gotlands Museum på uppdrag av Gotska Sandöns Hembygdsförening och öppnade på Gotska Sandön den 4 juni 2016 och kommer att finnas där under flera år.

Ninni Gahnström och Sofia Hoas

Missa inte detta på SVT 6/8 och på Fyrsällskapetets möte i Göteborg 8/10



För ett år sedan (Blänket 2015:4) skrev vår redaktör och berättade om sina intryck efter att ha varit på Sofie Livebrants musikaliska fyrföreställning om Cape Wrath i Ljungs kyrka. I SVT den 6:e augusti kan nu alla uppleva Sofies fyrmusik från hennes uppträdanden under 2015 på olika fyrplatser i Skottland (Kinnaird Head, Cromerty och

Souter), England (Hurst Castle), Norge (Marstein och Lindesnes) och Sverige (Kullen samt även i Ljungs kyrka, på Sjöhistoriska museet i Stockholm och stadsbiblioteket i Göteborg). Alla föreställningar, fyrresor, fyrbesök och konserter filmades av gruppens filmare som nu har sammanställt en entimmes lång film som kommer att visas i **SVTs program "Kulturlördag" 6 aug vid 19-tiden.**

Fyrsällskapet var bitvis mycket involverat i Sofies fyrprojekt. Vår insats började våren 2014 när Sofie, medlem i Svenska Fyrsällskapet, ringde. Hon frågade om fyrar och mistsignaler så vi bestämde att hon skulle besöka mig när hon i mitten av april var i Göteborg för att framföra sina nya Karin Boye-tonsattningar. Vi tillbringade en mycket trevlig dag tillsammans på Donsö. Sofie var helt fånglad av historierna i Jeanette Wintersons fantasiroman Lighthousekeeping och hon hade börjat tonsätta flera episoder i boken. Hon ville besöka Cape Wrath, fyrplatsen där allt utspelades och ha med sig några musiker för en urpremiär av sin musik. Jag lovade att Fyrsällskapet skulle stötta henne med kontakter och fyrfakta. Vi introducerade henne till våra goda fyrkontakter i de Engelska och Norska fyrsällskapen samt på Kullen. Många engagerade sig och hjälpte Sofie.

Hon försökte även få tag på en filmare som kunde dokumentera allt varvid jag kom ihåg Peter Wiren som hade jobbat för SVT och året innan gjort ett avsnitt i TV1 Kulturprogram Sverige om mig och mitt fyrintresse inspelat på Donsö och Morups Tånge. Jag tyckte att Peter var iderik, lätt att jobba med och föreslog att Sofie skulle ringa honom. Hon gjorde detta och Peter blev så filmaren i fyrteamet.

Förutom i Peters film på SVT kommer Sofie med musiker att framföra sin fyrkonsert på Fyrsällskapetets möte i **Göteborg lördagen 8 oktober kl 16.00** då vi firar att Svenska Fyrsällskapet fyllde 20 år 5 oktober. Samtidigt bjuder vi på kaffe och olika fyrtårter. Alla är hjärtligt välkomna.

Esbjörn Hillberg

Resan till Cape Wrath

Sofie Livebrant, kompositör, 2014-11-27



Sofie framför Cape Wrath tillsammans med Mr John's "Rescue dogs".

Foto: Peter Wiren

Jag vet inte vad jag väntade mig av mötet med fyren, men det blev absolut inte som väntat när vi ankom byn Durness och Cape Wrath Lighthouse. Mötet med platsen som jag sjungit om så många gånger var något helt annat, förstås. Det Cape Wrath som fanns i mina drömmar var något annat än den plats vi landsteg på efter en lång bilresa genom ett månlandskap utan slut.

Vi kom fram mitt i natten och "färjan" som skulle ta oss över sundet var ersatt av en liten röd plastbåt. Det "ogreppbara" blev temat för vistelsen, tryggheten, det förväntade och "ease" fanns inte ute på fyren. Ingen el, varmvatten eller Internet. Mr John Ure, en tystlåten former coastgard, var han förebilden för Mr Pew?, tog hand om oss som små barn, gav oss,

hundarna och turisterna mat i omgångar i det lilla utrymme benämnt Café Ozon. "No Bother, Sofie" var det enda jag riktigt förstod av våra samtal, av hans Glasgowedialekt och min spänt tydliga skolengelska verkade inte bita på honom och Hal Parfitt-Murray fick ständigt översätta. Vi förstod inte mycket av varann men ändå fanns ett samförstånd och förståelse.

Miljön hade stark inverkan på oss på olika sätt, någon fick klaustrofobi, någon blev överlycklig av hedarna och övergick till en getliknande varelse och hoppade upp längs kullarna, långt före oss andra. Filmaren hade svårt att sova för alla vackra vyer som kunde filmas. Vi talade om att det måste vara stor "utbrändhetsrisk" för fotografer i Skottland, då de vackra vyerna är oändliga...

Mr John's underbara "Rescue dogs" följde mig på mina små strövtåg, de skällde sig upphetsat dagen igenom, sociala varelser och dramaqueens, precis som jag. Jag älskade dem! Vi drack engelskt kaffe i orange muggar, frös, åt mat och dryck från hela världen, framtrölat på en minispis. Vi spelade musik ibland gamla fyrväktar-maskiner, bytte om och sov tillsammans i klump med havets sus ständigt i bakgrunden och vi vaggades till söms av fyrens ledljus på natten. Vi blev ombedda att inte gå för nära kanten på natten, flera hade ramlat över...

Dagen för releasekonserten blev det ett missförstånd om tiden, vi tvekade och när vi äntligen började spela var det bara en konsertbesökare kvar. Men det blev bara en liten punkt i en större fantastisk linje och fadäsen passerade som en kastvind från havet.

För mig förändrades min inre fantasi-bild av romanen och dess invånare på ett

ögonblick, så fort ljuset kom dagen efter en orolig natt, men ersattes av helt nya historier vilket var lika spännande som romanen fast ur min verklighet. Folk ifrån byn, turister och fyrehistorier, gamla och nya.

Någonting förändrades i mig efter mötet med Cape Wrath Lighthouse, hedarna, Mr John och hans hundar. Det är svårt att sätta fingret på exakt vad, men jag var inte densamma som reste därifrån. Jag tog med mig skönheten, storslagenheten, 260-graders vinkeln av jorden och hundarnas kommunikation och i jeansfickan hade jag alla sorters blommor från platsen, som sen blev till smulor men som fortfarande är kvar. Jag blev orubblig i min övertygelse om att jag måste ut och spela sångerna på dessa fyrplatser och att det inte finns någon återvändo och att jag vill återvända till Cape Wrath. Kan det ha varit ett tunt "ozon-skikt" eller var det nåt annat? Badet i en Loch?



Varningen från Mr John att inte gå för nära kanten var befogad!

Foto: Jan-Gunnar Persson

Landsort öppnas för allmänheten

Intresset för fyrar, fyrhistoria och levnadsöden på fyrplatser ökar hela tiden och allt fler människor besöker fyrplatser. Under Internationella Fyrdagen/helgen i augusti har man den största möjligheten att besöka Sveriges fyrplatser när Svenska Fyrsällskapet i samarbete med många lokala fyrföreningar och Sjöfartsverket (SjöV) beroende på vädret öppnar 65-75 fyrplatser. År 2015 hade vi c:a 14.400 besökare denna helg. En majoritet av fyrarna ägs av SjöV, vissa av andra myndigheter och kommuner samt andra av föreningar eller privatpersoner.

Flera fyrar visas förutom på Fyrdagen även lite då och då av lokala fyrföreningar. SjöV:s önskan är att många av deras fyrplatser skall visas hela säsongen och har därför gjort specialavtal för vissa fyrplatser. I sådana fall bygger SjöV säkerhetsanordningar varefter fyrvisaren får betala en årsavgift till SjöV. Sedan kör han sin egen lokala business och bemannar fyren och tar inträde.

Följande 10 fyrplatser har egna visningsavtal med SjöV: Örskär (www.orskarsfyr.se), Gotska Sandön (www.gotskasandon.se), Hoburg, Ölands Norra Udde (www.langeerik.se), Ölands Södra Udde (www.ottenby.se), Sandhammaren (www.sandhammarensfyrplats.se), Kullen (www.kullensfyr.se), Morups Tånge (www.morupstange.se), Vinga (www.wingavanner.se) och Hållö (www.hallofyr.se).

I juni detta år kommer denna illustra skara att utökas med Landsort (www.g-mo.se). Reguljär öppning av Landsort har varit mycket efterfrågad och vi önskar Åke Svedtilja lycka till samtidigt som vi varmt tackar Björn Öberg som har öppnat och skött sin fyr efter speciellt tillstånd vid bl.a.Fyrdagen.

Esbjörn Hillberg

Svenska Fyrsällskapets Lexikon

Lexikonet är ständigt under arbete och var dag kommer det till något nytt. Där finns otroligt mycket information om det mesta med anknytning till våra fyrar och mer därtill att finna. Mycket kartor gör det lätt att navigera.

Det senaste tillskottet är klickbara kartor från Google Map över fyrplatser, kassunfyrar och fyrskepp. Helt nytt är också 3-dimensionella bilder ritade av Samuel Hedlund för ett antal av våra fyrplatser.

Har du kommentarer eller saknar något så hör av dig till lexikonförfattaren Leif Elsby. Han söker också bilder på kassunfyrar eller fyrteknikbilder.

Så här når du Leif: leif.e.elsby@gmail.com (obs! e mellan leif och elsby) eller per brev Terrassvägen 3, 451 78 Fiskebäckskil eller tel. 0523-22139.

Klubbmärken, tröjor m.m.



Du kan köpa nedanstående klubbgrejor genom att sätta in pengarna på vårt PG konto nr 1968 420-8 samt skriva på talongen vad du önskar köpa. Innan du beställer tröjor var vänlig kontakta Ulla Hillberg tel. 031-972148, email: ulla@hillberg.com för att reservera rätt storlek och modell.

Portot inom Sverige är inkluderat i alla priser, men för endast ett exemplar per artikel. Kontakta oss därför om du beställer flera saker samtidigt för detta kan förändra portot både positivt och negativt.

Fyrhandbok, 320 sidor, 450 bilder, hård pärm, 116 svenska fyrar, pris om medlem 145:-, ej medlem 195:- (tilläggsporto för: Europa 45:-, utom Europa 55:-)

Om fyrar-de Pharis, en översatt avhandling på latin från 1722, pris 95:- (tilläggsporto: Europa 45:-, utom Europa 55:-)

Fyrhandbok + Om fyrar, båda böckerna, pris om medlem 200:-, ej medlem 250:- (tilläggsporto Europa 90:-, utom Europa 120:-)

Fyrkortlek svenska fyrar, 52 + 3 kort, pris om medlem 45:-, ej medlem 55:- (tilläggsporto: Europa 15:-, utom Europa 20:-)

Klubb nål i emalj med logo 40:- (tilläggsporto utomlands 10:-)

Tygmärke broderat (6 cm högt) logo, 40:- (tilläggsporto utomlands 10:-)

Dekal självhäftande transparent vinyl (10x10 cm) med logo 20:- (tilläggsporto utomlands 10:-)

Bokmärken av tjock papp, 6 olika med 2 fyrar på varje, 20:- för alla 6 (tilläggsporto utomlands 10:-)

Keps, marinblå, broderad logo, 120:- (tilläggsporto: Europa 15:-, utom Europa 20:-)

T-shirt vit, transfer logo vänster arm, dam- eller herrmodell, olika storlekar, 130:- (tilläggsporto: Europa 30:-, utom Europa 35:-)

Piké-tröja, marinblå, broderad logo vänster arm, dam- eller herrmodell, olika storlekar, 245:- (tilläggsporto: Europa 45:-, utom Europa 55:-)

Svenska Fyrsällskapet

Organisations nr: 802439-0216 Hemsida: www.fyr.org E-mail: esbjorn@hillberg.com
Fax: 031-970623 PGkonto nr: 1968 420-8 Nordea Bank Bic/Swift-code: NDEASESS
IBAN: SE92 9500 0099 6042 1968 4208

Styrelse

Ordf. Esbjörn Hillberg, Donsö Backe 16, 430 82 Donsö, tel. 031-972148
v.Ordf. Hans Rutberg, S:t Olofsgatan 50B, lgh 1503, 753 30 Uppsala, tel. 018-126625
Skr. Dan Thunman, Malma Bergsväg 25, 756 45 Uppsala, tel. 018-303932
Kassör Ingrid Sernbo, Rörviksgatan 35, 421 65 Västra Frölunda, tel. 031-280955
Mikael Engqvist, Norrgården 1, Västra Lagnö, 184 95 Ljusterö, tel. 08-5424 3454
Lennart von Post, Betesvägen 23, 871 53 Härnösand, tel. 0611-18790
Ulf Schloss, Alphyddevägen 8, lgh 1404, 131 35 Nacka, tel. 08-716 7492

Webmaster

Arne Svensson, Ekudden 7, 430 84 Styrso, tel. 031-775 7769
e-mail: webmaster@fyr.org

Blänket - Redaktion

Redaktör Maria Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel 0523-22139
e-mail: maria.elsby@gmail.com
Leif Elsby, Terrassvägen 3, Stockevik, 451 78 Fiskebäckskil, tel. 0523-22139

Facebook

Arent van der Veen, Fontinvägen 7, 442 31 Kungälv, tel. 0725-783030
e-mail: arent.vanderveen@outlook.com

Programkommitté Stockholm

Sammank. Christer Nettelbladt, Högbergsg. 83 lgh 1506, 118 54 Stockholm, tel 08-642 1776
Marianne Brus, Bjurövägen 21, 742 96 Gräsö, tel. 0173-36207
Ulla Ericson, Folkungagatan 104, lgh 1203, 116 30 Stockholm, tel. 08-640 1730
Annika Fransén, Bondegatan 7, lgh 1404, 116 32 Stockholm, tel. 08-694 9311
Ulf Schloss, Alphyddevägen 8, lgh 1404, 131 35 Nacka, tel. 08-716 7492
Erik Sundström, Box 40, 130 39 Sandhamn, tel. 08-5715 3453
Jan-Bertil Sölvén, Sägverksgatan 80, lgh 1001, 122 41 Enskede, tel. 0734-445915
Anders Unosson, Splitzvägen 6, 139 55 Värmdö, tel. 08-5716 8473
Rolf Wänn, Norruddsvägen 25, 137 94 Västerhaninge, tel. 08-5302 3810

Programkommitté Väst kust

Sammank. Marie Tilosius, Båtsman Lustigs gata 32, 422 57 Hisings Backa, tel 031-526165
Ann Holmdahl, Höggeröd 305, 473 92 Henån, tel. 0304-39512
Göran Sernbo, Rörviksgatan 35, 421 65 Västra Frölunda, tel 031-280955
Anna-Maj Toresson, Östergårdsgatan 32, 442 52 Ytterby, tel. 0303-93941
Kurt Toresson, Östergårdsgatan 32, 442 52 Ytterby, tel. 0303-93941

Programkommitté Gotland

Sammank. Jan Ströberg, Skyttegatan 6, 621 41 Visby, tel. 0498-271523
Lars Flemström, Box 119, 623 21 Ljugarn, tel. 0498-493085
Gunnar Sillén, Storgatan 72, 624 48 Slite, tel. 0705-822422
Göran Storm, Lau Gumbalde 178, 623 62 Ljugarn, tel. 0705-601190
Eva Östman, Östergarn Bengts 150, 623 68 Katthammarsvik, tel. 0735-952231

Programkommitté Uppland

Sammank. Gunnar Boman, Åsgränd 3, lgh 1102, 753 10 Uppsala, tel. 018-150007
Hans Fendin, Kølångsvägen 34, 741 42 Knivsta, tel. 018-341674
Tommy Öberg, Bigarråvägen 9, 741 31 Knivsta, tel. 0705-484302

Kontaktperson

Skåne Berny Perzon, Kornvägen 3, 274 61 Rydsgård, tel. 0411-44313

Revisorer

Olle Gunnarsson, Rödeviksvägen 32, 434 92 Vallda, tel. 0300-28194
Lena Ardbo, Engelbrektsgatan 35, lgh 1101, 411 37 Göteborg, tel. 031-690689
Suppleant Marianne Plate, Snäckekekärrsgatan 9, 421 57 Västra Frölunda, tel. 031-690567

Valberedning

Sammank. Jan-Bertil Sölvén, Sägverksgatan 80, lgh 1001, 122 41 Enskede, tel. 0734-445915
Ulla Hillberg, Donsö Backe 16, 430 82 Donsö, tel. 031-972148
Marie Tilosius, Båtsman Lustigs gata 32, 422 57 Hisings Backa, tel. 031-526165
Anders Unosson, Splitzvägen 6, 139 55 Värmdö, tel. 08-5716 8473

Medlemsavgifter verksamhetsåret 2016

Enskild medlem bosatt i Sverige	200 kr
Ideell organisation i Sverige	250 kr
Företag/Myndighet i Sverige	1000 kr
Enskild medlem bosatt utomlands	300 SEK, 35 EUR, 40 US\$ eller 25 GPF

Medlemsavgift för ny medlem inbetalas på PG konto nr 1968 420 - 8.

Medlemmar bosatta utomlands ombedes betala via IBAN: SE92 9500 0099 6042 1968 4208, Bic/Swift-code: NDEASESS eller sända sedlar i valfri valuta enligt ovan i ett kuvert till ordföranden och ej betala med check.

Medlemsavgift som betalas efter 1 oktober ett år gäller även för nästkommande år.

OBS! När du förnyar ditt medlemskap vill vi helst att du betalar din medlemsavgift på PG konto nr 40 07 14 - 2.

Dina kontaktpersoner i våra programkommittér

Stockholm

Christer Nettelblatt, Högbergsgatan 83 lgh 1506, 118 54 Stockholm, tel 08-6421776

Väst kust

Marie Tilosius, Båtsman Lustigs gata 32, 422 57 Hisings Backa, tel 031-526165

Sydsverige

Berny Perzon, Kornvägen 3, 274 61 Rydsgård, tel. 0411-44313

Gotland

Jan Ströberg, Skyttegatan 6, 621 41 Visby, tel. 0498-271523

Uppland

Gunnar Boman, Åsgränd 3, 753 10 Uppsala, tel. 018-150007

Hur blir jag medlem i Svenska Fyrsällskapet?

Vi vet att Blänket studeras av flera som inte är medlemmar i Fyrsällskapet. Många hör av sig för att fråga hur man blir medlem och om det är några speciella krav. Naturligtvis inte! Människor är intresserade av fyrar och Svenska Fyrsällskapet är en allmännyttig ideell förening som är öppen för alla.

Årsavgift för enskild medlem är 200:-, för företag 1000:- och för föreningar 250:-. Avgiften betalas in på PGkonto nr 1968 420-8. Uppge dina kontaktdetaljer såsom adress, telefonnummer och email på talongen så att vi kan uppdatera vårt medlemsregister. Majoriteten av medlemmarna är enskilda personer intresserade av fyrar och fyrhistoria.

Som medlem får du vår mycket uppskattade tidning Blänket i färg fyra gånger per år. Tidningen är fylld med många intressanta illustrerade artiklar och nyheter om våra fyrar.

När du har betalt din medlemsavgift sänder vi dig ett välkomstbrev innehållande våra klisterdekal, det senaste numret av Blänket samt det senaste numret innehållande verksamhetsberättelse, medlemsmatrikel, etc.

Vi arrangerar årligen 25-30 föredrag samt kortare och längre fyrresor. Du är mycket välkommen som medlem och att delta i våra aktiviteter som du också kan läsa om på vår hemsida www.fyr.org.

Esbjörn Hillberg